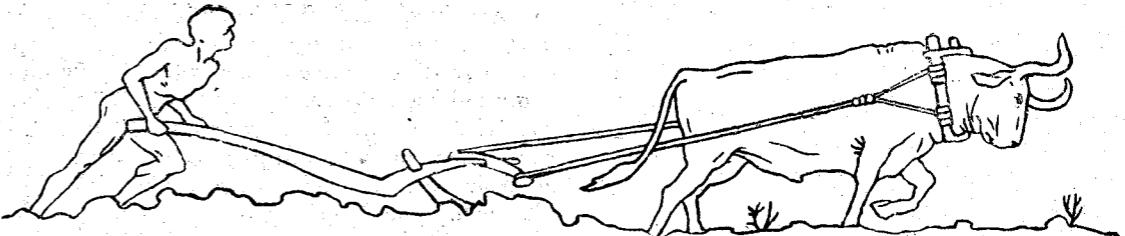


Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΙΩΑΚΕΙΜ ο Γ'

+ δικαιολογίας Ιωάννης



ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ 8' 81
ΜΑΡΤΙΟΥ 1909

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Κύριε Διευθυντά τῶν «Παραθηραίων»

Η ατμόσφαιρα, ἥν ἀναπνέομεν τὴν ἡμέραν ταύτην, ἄγει τὸ καταβεβλημένον πνεῦμα ἡμῶν πρὸς ἀναμνήσεις ἐνδόξους, ἀφετηρία τῶν δοπίων ὑπῆρξεν ἡ πανελλήνιος αὕτη καὶ πανύμηνος ΚΕ' Μαρτίου.

Τῶν ἡρωϊκῶν ἄθλων τῶν πατέρων ἡμῶν μημάνων πάντοτε καὶ σήμερον, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀπευθύνω πρὸς ὑμᾶς πιστὰ ἀντίγραφα δύο ἐπιστολῶν, ἃς ἀγαθὴ σύμπτωσις μοὶ κατέστησε γνωστὰς καὶ ἃς φρονῶ ὅτι μετὰ συγκινήσεως καὶ εὐφροσύνης θὰ ἀναγνώσῃ τὸ Πανελλήνιον.

Τὰς ἐπιστολὰς ταύτας ἔγραψεν ἐκ Πίζης τῆς Ιταλίας, ὁ κλεινὸς πρωθιεράρχης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ Οὐνγγροβλαχίας Ἰγνάτιος, ὁ γνωστότερος Ἰσως ὑπὲρ τὸν ἐπικρατήσαντα τίτλον αὐτοῦ, δοτις ἡτο δ τοῦ Μητροπολίτου Ἀριης.

Περιφανὴς φιλόπατρις ὁ δοίδιμος μητροπολίτης ὑπῆρξε καὶ περιφανέστερος λειτουργός καὶ μύστης τῆς θείας ἐκκλησίας καὶ πίστεως ἡμῶν. Διὰ τοῦτο αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ πρυτανῶν μιεῖσον κῦρος, ὅπερ ἐὰν ἡτο δύνατὸν νὰ ἔξαρθῃ, θὰ ἔξηρετο ἐκ τῆς αἰτίας, ἡς ἐνεκα ἔγραφησαν αἱ ἐν λόγῳ ἐπιστολαὶ.

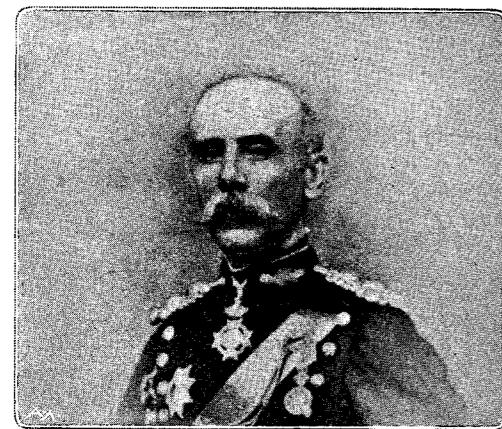
Καὶ ἡ αἰτία εἶνε Ἱερὰ ἀπὸ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτῆς, Ἱερὰ ἀπὸ τοῦ προσώπου, ὅπερ ὑπηρόγρευσε τὴν ἐμπνεύσιν. Διότι τὸ πρόσωπον αὐτὸν εἶναι ὁ ἔκλαμπος Σουλιώτης ἡρως, ἡ προσφιλῆς ἐκείνη μορφὴ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, οὗτινος ἡ ψηλοφροσύνη μόνη ἡδύνατο νὰ ἀναμετρῇ πρὸς τῆς αὐταπαρνήσεως τὸ μέγεθος, καὶ πρὸς τοῦ ἡρωϊσμοῦ τὴν θυσίαν.

Οὓς ἔστιν εἰκάσαι ἀπὸ τῆς χρονολογίας, ἡ πρώτη τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰγνατίου ἔγραφη μικρὸν μετὰ τὴν στιγμήν, καὶ ἦν οἱ ἀετοὶ τοῦ Σουλίου ἐμερίμνησαν περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἴδιων οἰκογενειῶν, ὅπως μὲ ἐλευθερωτέραν τὴν σκέψιν καὶ τὴν πτῆσιν ἐμπήξωσι βαθύτερον τοὺς

γαμψώνιχας καὶ κατακοντίσωσι βιαιότερον τὸ δάμφιος εἰς τὰ στέρνα τοῦ τυράννου. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Μάρκου, τίς οἶδεν ἐν μέσῳ ποίων περισπασμῶν καὶ κινδύνων, κατώρθωσε νὰ κατευδωθῇ εἰς Ἀγκῶνα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν δὲ κοινότητα τῆς πόλεως ταύτης γράφει δὲ Ἰγνάτιος παραίνων καὶ δεόμενος, ὅπως ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα τοῦ Τουρκομάχου Σουλιώτου τοῦ στέγχαντος μετ' ὀλίγον τὴν ἡρωϊκὴν κεφαλήν του διὰ τῆς δάμαντος δάφνης τοῦ ὑπὲρ πατρίδος θανάτου, τύχωσιν ἐν Ἀγκῶνι προκαταβολικῆς τινος καὶ προστηκούσης ἀρωγῆς καθ' ἥν ὅραν ὁ γεννήτωρ ἐμάχετο εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τὸν ἀκροσφαλή ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ὅλων.

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Ἰγνατίου ἔγραψη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μάρκου. Τὸ μικρὸν τοῦ ἐπιφανοῦς μαχητοῦ τέκνον εἰχε φαίνεται γράψει πρὸς τὸν Ἰγνάτιον, καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ παιδίου ἀπαντῶν δὲ Ἰγνάτιος ὑπηρόγρευσε τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν ὑπὸ χρονολογίαν 7 Ἀπριλίου 1824, ἡς ἔγκλειώ τὸ πιστὸν ἀντίγραφον. Ἡ ἀνάγνωσί της μὲ ἀνέλυσεν εἰς συγκινησιν, δὲν ἀμφιβάλλω δὲ διτὶ παραπλήσια εὐγείρῃ καὶ εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ὅσοι θὰ συμπέσῃ νὰ τὴν ἀναγνώσωσι. Ποῖοι λόγοι παρηγόροι καὶ ποῖαι θαυμάσιαι ὑποθήκαι διὰ τοὺς Ἑλληνόπαιδας, ἐφ' οὓς ἔλαχε καὶ βαρύνει δὲ κλῆρος καὶ τὸ καθῆκον νὰ συνεχίσωσι τὸ μεγαλουργὸν ἔργον τῶν πατέρων αὐτῶν καὶ τῶν πάππων, τὸ ἔργον ἀντό, εἰς δὲ μετὰ τοιαύτης πρόφρονος θυσίας ἀπεδύθησαν οἱ Γιγαντομάχοι τοῦ 21 καὶ ὑπὲρ τοῦ δοπίου καὶ διὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ δοπίου παρέδωκαν τὴν μεγάλην αὐτῶν ψυχὴν Ἱερὰν εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ!

Θὰ ἀπετόλμων νὰ σχολιάσω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἔταν δὲν ἐφρόνουν διτὶ ἥθελον ἀσεβῆσει εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν μεγαλόφρονα προσά-



ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ

ρεσιν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων καὶ υἱῶν μοχθῶν νὰ ἔξαρω διὰ σχολίων, διὰ τόσον σαφῶς καὶ τόσον φαινόντων λάμπει καὶ λαλεῖ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰγνατίου. Παραδίδω ἐπομένως ἀσχολιάστους εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου τὰς δύν ταύτας ἐπιστολάς, ἃς ἐν τῷ πένθει τῆς οἰκογενείας τοῦ Δημητρίου Μπότσαρη διὰ τὸν πρὸ τινων ἐβδομάδων ἐπελθόντα θάνατον τῆς ἔζοχου συζύγου αὐτοῦ, τὸ γένος Δεληγιάννη, εὐνούς σύμπτωσις ἡγαγεν εἰς φῶς, ἄγει δὲ σήμερον ἀπὸ τοῦ στενοῦ οἰκογενειακοῦ κύκλου εἰς τὴν εὐρεῖαν σφαιραν τῆς δημοσιότητος πρὸς ἐθνικὸν παραδειγματισμὸν καὶ ὑψηλὴν διδασκαλίαν.

Θὰ εὔριτε ἔγκλείστως καὶ δύο ἀτελῆ φωτογραφικὰ ἀντίτυπα, ἐνὸς γλυκυτάτου παιδίου καὶ ἐνὸς ἀνδρὸς φέροντος τὴν τιμίαν τοῦ Ἑλλήνος ἀξιωματικοῦ στολὴν, καὶ δύν κατέβαλον οἱ μόχθοι καὶ αἱ φροντίδες ὑπὲρ τῆς χώρας ταύτης καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς ἀναλωθεῖσαι ἀμερίστως.

Ἄμφοτέροι αἱ εἰκόνες αὗται παριστῶσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον κατὰ διαφόρους ἐποχάς.

Τὸ παιδίον, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διοίου ἐπανθεῖ ἡ χάρις, ἡ γλυκύτης καὶ ἡ ζωηρότης, εἶναι δι μονογενῆς υἱὸς τοῦ Μάρκου Μπότσαρη φέρων ἔτι τὴν ἥρωϊκὴν πατρίαν φουστανέλλαν καὶ τὴν δοξασθεῖσαν περιβολὴν τοῦ Σουλιώτου καὶ τοῦ Ἑλληνος καθόλου. Ἡ ἐλαιογραφία ἐγένετο ἐν Μονάχῳ, δόπου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του ἐστάλη πρὸς σπουδὴν δ νέος Δημητρίου Μπότσαρης δι σύζυγος τῆς Χαροκλείας Μπότσαρη τῆς πρὸ τινων ἐβδομάδων ἀποθανούσης καὶ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ὁποίας εὑρέθησαν αἱ δύο δημοσιεύσμεναι ἐπιστολαί.

Ο ἀνὴρ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ παιδίον ἀνδρῶδεν δικός.

Ἄς ἐντρυφήσωσιν οἱ ἀναγνῶσται σας καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν καὶ εἰς τὴν ὑπὸ διπλῆν ἔκφρασιν ἔνιαίν ταύτην μορφήν, ἦτις εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ

μονογενοῦς τέκνου τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, πρὸς δ ἔγραψεν δ Ἰγνάτιος καὶ διπερ ἀφιέρωσε τὴν φωτεινὴν αὐτοῦ διάνοιαν καὶ τὴν σιδηρᾶν θέλησιν καὶ ἔργασίαν εἰς τὴν ἀμέριστον ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλλάδος, διε ὑπουργὸς τοῦ Ὀθωνος καὶ τοῦ Γεωργίου δ Δημήτριος Μπότσαρης, εὐρὺ κομῆτων τὸ ἔρμα τῆς παιδεύσεως καὶ τὸ ὑψηλὸν κῦρος τοῦ ὀνόματος, εὐτυχῶς καὶ ἐναρμονίως συνδεθέντος μετὰ τῆς προσωπικῆς ἀξίας, κατηγάλωσε καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς, ἀπέθανε δὲ πρωτεύως καταβληθεὶς ὑπὸ ἀπηνοῦς νόσου, πρὸς δὲν δὲν ὑπερέστη αἱ λόγια τοῦ προσωπικοῦ στοιχείου, οὕτως ἔγνετο αὐτὸς δι θύμητωρ καὶ εἰς τῶν ἔξεχότων δημιοιργῶν.

25 Μαρτίου 1909

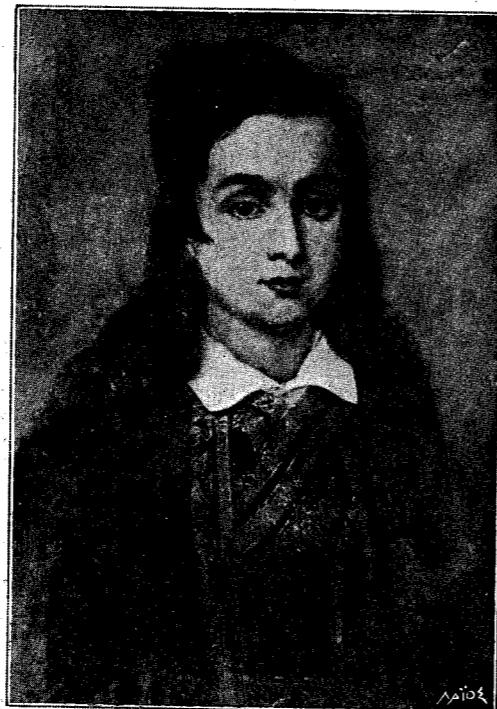
Υμέτερος
Σ. Π.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

Πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κοινότηταν τῆς Ἀγκάρου

Κύροι!

Ἡ εὐγενεστάτη σύζυγος τοῦ λαμπροῦ Μάρκου Μπότσαρη, καὶ ἡ λοιπὴ οἰκογένεια ἔφθασαν αὐτοῦ διὰ νὰ σταθῇ πρὸς καιρόν. Στέκει δὲ εἰς τὴν φιλογένειάν σας νὰ ὑποδεχθῆτε τὴν ὁρθεῖσαν ἀρχόντισσαν δῶς μίαν πριγκιπέσσαν τοῦ Γένους, διότι ἡ Πατρίς δὲν γνωρίζει ἄλλους



Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ ΟΚΤΩ ΕΤΩΝ

πρίγκιπας καὶ προκρίτους, εἰμὴ τοὺς καλοὺς πατριώτας, δοσοὶ δὲν μὲ δπλα, ἡ μὲ χρήματα, ἡ μὲ δποιονδήποτε ἄλλον τρόπον τὴν δουλεύουν, καὶ προσπαθοῦν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς. Κ' ἐπειδὴ δ καλὸς κάγαθὸς Μάρκος Μπότσαρης ἔδειξεν ἀπὸ ἀρχῆς τοῦ ἵεροῦ τούτου ἀγῶνος ζῆλον διακαῆ, ἀνδρείαν, φρόνησιν καὶ ἀφιλοκέρδειαν, καὶ ἔγινε δὲν αὐτὰς τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀξίους τῆς εὐνοίας καὶ προσοχῆς τῆς πατρίδος του, περιποιούμενοι τὴν σύζυγόν του καὶ οἰκογένειάν του, θέλετε κάμει πρᾶγμα δίκαιον καὶ πρὸς τὴν Πατρίδα, εὐάρεστον.

Παρακανῶντας σας εἰς δι τη ἡθέλατε κάμει καὶ ἄνευ τοῦ παρόντος μου, καὶ ἐπευχόμενος εἰς δόλους σας ὑγείαν, καὶ καλὴν ἐπιστροφήν εἰς τὴν Πατρίδα, μένω

Εὐχέτης σας ἐν Χριστῷ
Ο μητροπολίτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

1822 Σεπτέμβριος 16/28 ἐκ Πεισῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἀγαπητέ μοι ἐν Χριστῷ νιὲ Δημήτριος Μπότσαρη,
πατρικῶς, καὶ ὀλοψύφως σὲ ἔχομαι

Ἐλαβον τὸ ἀπὸ 29 Μαρτίου γράμμα σου, καὶ εἶδον μὲ εὐχαριστησίν μου δτι ἔχεις καλὸν γράψιμον εἰς τὸ ἑλληνικόν, προσπάθησε νὰ γράψῃς παρομοίως καλὰ καὶ εἰς τὸ ίταλικόν, διότι καὶ ἡ καλιγραφία εἶναι εἰς τοὺς νέους προτέρημα. Κατὰ τὸ παρόν ἐνασχολήσου εἰς τὴν γραμματικήν, καὶ εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς καὶ ίταλικῆς γλώσσης, καὶ ἔπειτα θέλει γενῆ

φροντίς διὰ νὰ λάβῃς ἀνατροφὴν ἀνάλογον μὲ τὴν τύχην, ἦτις σὲ προσμένει. Δὲν θέλω νὰ συνειδίσης τῆς Εὐρώπης τὴν ζωήν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δὲν σὲ κράζω κοντά μου, θέλω νὰ λάβῃς παιδείαν ἀνήκουσαν εἰς τὴν μέλλουσαν κατάστασιν τῆς Πατρίδος μας, ἀλλὲ ἐν ταῦτῳ θέλω νὰ ἀνατροφῆς Σουλιώτικα, καὶ νὰ μένῃς πάντοτε Σουλιώτης, καθὼς ἦτο καὶ δι μακαρίτης πατήρ σου, δηλαδὴ νὰ συνειδίσῃς νὰ τρώγῃς πότε μόνην τὴν μπομπόταν, πότε τὴν μπομπόταν μὲ ἔλιξ καὶ κρομμύδι, καὶ κάποτε καὶ μὲ κρέας ψητόν, νὰ συνειδίσῃς τὸ τσαροῦχι, καὶ τὴν κάπη παν, νὰ συνειδίσῃς νὰ κοιμᾶσαι κατὰ γῆς καὶ ἔξα, νὰ ἔχῃς ἀπὸ τὸ ἐν μέρος τὸ καλαμάρι, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰ δπλα, νὰ γράψῃς καλά, καὶ νὰ σημαδεύῃς καλήτερα δταν ἔχῃς τὸ ντουφέκι. Τοιαύτην ἀνατροφὴν θέλω νὰ λάβῃς διὰ νὰ γενῆς μίαν ἡμέραν ἀξίους τοῦ ἐνδόξου Πατρός σου, καὶ τῆς Πατρίδος σου.

Ἄφ' οὐδ ἀναγνώσῃς τὸ γράμμα μου, φύλαξε τὸ δια δὲν ἀναγνώσῃς καὶ εἰς δπλον καιρόν, καὶ νὰ γνωρίσῃς ποία ἀνατροφὴ σὲ ἀνήκει.

Εὔχομαι ἐκ ψυχῆς τὴν κυρίαν Μητέρα σου, καὶ τὰ ἀδέλφια σου, καὶ σᾶς βεβαιόνω δτι δι μακαρίτης Μάρκος σᾶς ἀφῆσε καλήν κληρονομίαν τὰς μεγάλας πρὸς τὴν Πατρίδα ἐκδούλευσεις του, καὶ μένει εἰς ἄλλους δ φροντίς διὰ νὰ μὴ σᾶς λείψῃ ποτὲ τίποτε. Τελειόνω μὲ τὴν ἔχην εἰχήν: «Ω παῖ, γένοιο πατρός εὐτιγέστερος τὰ δ' ἄλλα δμοιος, καὶ γένοιο ἀν οὐ κακός».

Ο μητροπολίτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ
1824 Απριλίου 7/19 ἐκ Πεισῶν.

ΧΑΙΤΙΝΕ

ΛΟΡΕΛΑΗ

Δὲν ξέρω ἀλήθεια τί σημαίνει
Κι' ἔτσι θλιψμένος εἰμ' ἔγω.
Ἄπο τὴ σκέψι μου δὲ βγαίνει
Τὸ παραμύθι τὸ παληό.

Τ' ἀγέρι δρόσισε, νυχτώνει
Κυλάει δ Ρήνος δίχως βουνή.
Ηλιοβασίλεμα καὶ μόνη
Σπιθοβολῆ δι βουνοκορφή.

Καὶ στέκει τ' δμορφό κοράσι
Σὰν κάποιο θάμα ἔκει ψηλά.
Χρυσᾶ στολίδια ἔχει κρεμάσει,
Χτενίζει τὰ χρυσᾶ μαλλιά.

Χτενίζει τα μὲ χρυσὸ κτένι
Καὶ τραγουδάει ἔνα σκοπό.
Εἴν' ἡ φωνή της μαγεμένη
Καὶ τὸ τραγοῦδι ἀρμονικό.

Τὸ ναύτη στὴ βαρκοῦλα φτάνει
Κι' δ πόνος πέφτει μ' ἀγρια δρμή:
Τοὺς δχτοὺς ἡ ματιά του χάνει
Κι' δλο κυττάει πρὸς τὴν κορφή.

Θαρρῶ στὸ τέλος πὼς βουλιάει
Κ' ἡ βάρκα μὲ τὸ ναυτικό.
Νά, τί κατάφερεν ἡ Λορελάη
Μὲ τὸ τραγοῦδι τὸ γλυκό.

Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

καὶ ποῖα τοῦ Λούντζη. Ἀνέγνωμεν αὐτά, ἀλλὰ δὲν τολμῶμεν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐκεῖνα, τὰ δόποια νομίζομεν ὅτι εἶναι τοῦ Σολωμοῦ.

Ο Λούντζης οὗτος ἡτο ἀνήρ γραμμάτων, κάτοχος τῆς ἵταλικῆς. Πρὸς τοὺς ἄλλους μετέφρασε καὶ τὸν Ὅμινον εἰς τὴν Ἐλευθερίαν ἵταλιστι, καὶ ἡ μετάφρασις σώζεται ἀνέδοτος παρὰ τῷ κ. Δημητρίῳ Λούντζη Σολωμῷ. Λιὰ νὰ λάβῃ ὁ ἀναγνώστης ἵδεαν τῆς ἀνεκδότου ταύτης μεταφράσεως δημοσιεύμοmen τὰ δύο πρῶτα τετράστιχα:

Ti raviso a quel gagliardo
Fiero taglio dell' acciar,
Ti ravo a quello sguardo,
Che va l' orbe a misurar.

Oh! dalle ossa sacre uscita
Dall'Ellenia antichità:
E qual prima e forte e ardita,
Salve, oh Salve, o Libertà!

Ἐκτὸς τῶν σοννέτων αὐτοσχεδίαζε δίστιχα, τετράστιχα ὅταν ἔβλεπε τι προσφίλες αὐτῷ, ἢ ἥκουε κάτι, ἢ συνέβαινε τι. Ἐνίστε αὐτὰ τὰ ἔγραφεν ὁ Ἰδιος εἰς τεμάχια χάρτου ἢ ἔξωφύλλου βιβλίου, ἢ τὰ ἔγραφον οἱ οἰκεῖοι του. Ἐκ τούτων πολλὰ ἀπωλέσθησαν ἢ παρέπεσαν, καὶ κατὰ καιρούς, τυχαίως, εὑρίσκονται. Ἐδημοσιεύσαμεν ἄλλοτε εἰς τὰ «Πανάθηναι» τοιαῦτα μικρὰ ποιημάτια.

Ἐσχάτως δὲ πεφιλημένος ἡμῖν κ. Δημητρίος Λούντζης εὐηρεστήθη νὰ μᾶς κάμη γνωστὰ τὰ ἔξης, τὰ δόποια ἀνεῦρεν:

'Αγάπα γιὰ νὰ ξήσης,
Ζῆσε γιὰ ν' ἀγαπᾶς.

Σημειωτέον ὅτι ἐνίστε δὲ ποιητὴς ἐκ γνωστοῦ ἀποφθέγματος ἔκαμνε δίστιχον. Ἰδοὺ τώρα καὶ τινὰ ἵταλικά, τὰ δόποια καὶ μεταφράζομεν:

II gomitoto

Filide stavasi nel fresco April,
Facea gomitoli di bianco fil,
Quelli, or fuggivano da lei lontano,
Ora stringevansi nella sua mano.

Ah! quel gomitolo che non son io!
Giammai mostrarmeli potrei resto;
Di quel gomitolo vorei il destino,
Per sempre stringermi a lei vicino.

Μετάφρασις:

«Τὸ κονβάρι»

Σὲ δροσᾶτο ἀποιλιάτικο δέρι, ἡ Φίλιδη ἐμάζωνε ἀσπρὸ γνέμα καὶ ἔκανε κουβάρια. Ἐκεῖνα πότε ξεφεύγανε μακρύν της, πότε ἐσφίγγοντο στὰ χέρια της.

«Ἄ! νὰ μὴν εἴμαι γάλικοις καὶ θὲ νὰ ἐστριμονόμουνα πάντα κοντά της».

Titone e l'Aurora

Come, l' amorosa quercia,
L' edera verde allaccia,
Così l' Aurora amabile
Il suo Titone abbraccia.

Sol freddi baci innondano
Il suo sembiante adorno;
Ringiovanir potealo
Lei, che rinova il giorno.

«Ο Τιθωρὸς καὶ ἡ Αὔγη»

«Καθὼς τὴν παμπάλαιη βελανιδιὰ περικυλλώνει δράσινος κισσός, ἔτσι ἡ χαριτωμένη Αὔγηντα ἀγκαλιάζει τὸν Τιθωρὸν τῆς».

«Μοναχά κρύνα φιλὰ πλημμυρίζουνε τὸ διμορφό της πρωποποιοῦ. Μποροῦσε νὰ τὸν ξανανιώσῃ ἐκείνη, που ξανανιώνει τὴν ήμέρα».

II core insensibile

Dimmi, com' è possibile,
Che quel tuo freddo cuor,
Alla pietà sensibile
Possa destar l' amor?

Le selci a te somigliano;
Fredde su i monti stan:
E, Coll' attrito, accendono
Quel fuoco, che nou han.

«Η ἀναίσθητη καρδιὰ»

«Πέξ μου, πῶς εἶναι δυνατό, ἐκείνη ἡ παγωμένη καρδιά σου νὰ ξυπνήσῃ τὸν ἔρωτα στὴν εὐσάσθητη εὐστλαχνία;»

«Οι βελανιδιές μὲ σένανε μοιάζουνε. Κάθουνται ψυχρές στὰ βουνά καὶ μὲ τὸ τρίειρο ἀνάβουνε ἐκείνη τῇ φωτιά, που δὲν ἔχουνε».

Ἐπίγραμμα

Fra il riso ed il pianto trascorre la vita.
Ma l'uomo vivrà quando essa è finita.

«Ἀνάμεσα στὰ γέλια καὶ στὰ δάκρυα τρέχει ἡ ζωή. Ἄλλ' ὁ ἀνθρώπος θὰ ξῆ, δταν τελειώσῃ ἡ ζωή».

Ἐίς τὰ χειρόγραφα εἶναι καὶ ἔνα χαρτὶ μὲ τὸ ἔξης τετράστιχον:

Se del Dendrindò traccio il gentile
Nome, da me, diletto, e, riverito;
Ecco ch' ora mi sembra ancor non vile
Questo mio giovanil canto imperito.

DIONISIO SOLOMOS

«Ἄν τοῦ Δενδρινοῦ μου γράφω τὸ εὐγενικὸ ὄνομα, σὲ μὲ σεβαστὸ καὶ ἀγαπητὸν νά, που τώρα ἀκόμα δὲ μοῦ φαίνεται δειλὸ αὐτὸ τὸ νεανικὸ μου τραγοῦδι, χωρὶς πεῖρα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ,

Βεβαίως τὸ τετράστιχον τοῦτο, τὸ δόποιον δὲ ποιητὴς ἔστειλε τῷ Δενδρινῷ, βεβαιοῖ ὅτι θὰ συνώδευε νεανικόν του ποίημα, τοῦ δόποιου ἡ τύχη μᾶς εἶναι ἀγνωστος.

[Συνέχεια]

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΛΕΥΚΕΣ ΝΥΧΤΕΣ

ΠΡΩΤΗ ΝΥΧΤΑ

Η ταν μιὰ θαυμάσια γύχτα,—ἀπὸ τὶς νύχτες ἐκεῖνες ποὺ μόνον τὰ χρόνια τὰ νεανικὰ ἔγραφοισαν. Εάστερος δὲ οὐρανὸς καὶ τόσο ἡρεμος ποὺ ἀδελα, κυττάζοντάς τον ρωτοῦσες: Πῶς νὰ ὑπάρχουν ἀνθρώποι κακοὶ κάτω ἀπὸ τόσο ἔμφρονον οὐρανόν; — Καὶ ἡ σκέψις αὐτῆ, καὶ αὐτὴν εἶναι βγαλμένη ἀπὸ τὰ πιο ἀδόλα νεανικὰ χρόνια. Μὰ ἔτσι νέα γιὰ πολὺν καιρὸ διέ εἶναι ἡ σκέψις μονάδια σας.

Ἄπο τοὺς «κακοὺς ἀνθρώπους» πῆγε δὲ νοῦς μοὺ στὸ πῶς είχα περάσει τὶς ὥρες μοὺ τὴν ἡμέρα ἐκείνη. Μὰ θλίψη παράξενη μὲ είχε πιάσει ἀπὸ τὸ πρωΐ. Μοῦ φαινόταν πῶς δλοι μὲ ἔφευγαν, μὲ ἔγκατέλειπαν, μὲ ἄφηναν μονάχο. Βέβαια, θὰ μὲ ρωτοῦσε κανεῖς: Ποιοὶ εἶναι λοιπὸν αὐτοὶ οἱ «δλοι»; γιατί, δικτὸ χρόνια τώρα ποὺ κατοικῶ στὴν Πετρούπολι, δὲν κατωθῶσα νὰ κάμω ἔνα φύλον. Μὰ τί εἶναι φύλος; Εμένα φύλος μοὺ εἶναι δλόκληρη ἡ Πετρούπολις. Γι' αὐτὸ μοῦ φαινόταν σήμερα τὸ πρωΐ πῶς δλοι μὲ ἔγκατέλειταν, γιατὶ δλόκληρη ἡ Πετρόπολις είχε πάει στὴν ἔξοχή. Μὲ τρόμαξε ἡ σκέψις πῶς θάμενα μόνος. Τρεῖς ημέρες τώρα λούφαζε μέσα μοὺ δ φόβος αὐτὸς χωρὶς νὰ τὸν καταλάβω, καὶ τὶς τρεῖς αὐτὲς ημέρες ἔπαιρνα τοὺς δρόμους λυπημένος, καὶ δὲν μποροῦσα νὰ ίδω ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία. Στὸ Νέβσκη, στὸν κῆπο, στὴν προκυμαία κανένα πρόσωπο γνωστό μού. Βέβαια, οὔτε ἔνας δὲν μὲ γνωρίζει ἀπ' δλοις αὐτοὺς τοὺς γνωστούς μοὺ ἔγῳ δίμως τοὺς γνωριζόντων καὶ καθέναν χωριστά ἔχω σπουδάσει τὶς φυσιογνωμίες αὐτές, ξέρω νὰ διαβάσω τὴ χωρὶς καὶ τὴ λύπη τους καὶ αἰσθάνομαι σὰν νάταν δική μου. »Ἐχω καὶ ἔναν στενὸ φύλο—σχεδὸν δηλαδή, γιατὶ ποτὲ δὲν μιλήσαμε—ἔνα γεροντάκι ποὺ ἀπαντοῦσα κάθε ημέρα, τὴν ίδια ὥρα πάντα, στὴ Φοντάγκα. «Ἐνα σεβάσμιο γεροντάκι, πάντα νὰ συζητῇ μὲ τὸν ἔαυτό του τὸ ἀριστερό του χέρι αἰώνιος ἥταν σὲ κίνησι, καὶ μὲ τὸ δεξιό κρατοῦσε ἔνα μεγάλο μπαστοῦνι ποὺ είχε λαβῆ μιὰ χωρὶς σφαῖδα. »Αν μοῦ τύχαινε κανένα ἐμπόδιο καὶ δὲν πήγαινα τὴ συνειδισμένη ὥρα στὴ Φοντάγκα, είχα τύφεις καὶ ἔλεγα: τὸ γεροντάκι μού θὰ εἶναι μελαγχολικό. Είχαμε καὶ οἱ δύο σὰν κρυφή ἐπιθυμία νὰ μιλήσωμε. Εἶναι λίγος καιρός,—είχαν περάσει δύο δλόκληρες ημέρες χωρὶς νὰ ίδωθοῦμε—ποὺ τὴν ίδια στιγμὴ κάναμε καὶ οἱ δύο σὰν κρυφή σεβαστοῦντας. Είπα νὰ καλέσω τὴ Ματρένα καὶ ησυχα νὰ τὴν μαλώσω γιὰ τὴν ἀκαθαρσία της καὶ μάλιστα γιὰ τὶς ἀράχνες ἐκείνη μὲ ἔκυταξε μὲ ἀπορία καὶ τίποτε ἄλλο. Βγῆκε ἀπὸ τὴν κάμαρα χωρὶς νὰ είπῃ λέξι. Καὶ οἱ ἀράχνες ποτὲ δὲν θὰ φύγουν ἀπ' ἔκει.

Μόλις σήμερα τὸ πρωΐ κατάλαβα τὶ τρέχει. Νά... δλοι τὸσκασαν γιὰ τὴν ἔξοχή!... (Μὲ συγχωρεῖτε γιὰ τὴ φράσι μού σᾶς τὰ λέγω ἀπλά, ἀτεχνα). Ναί, δλη ἡ Πετρούπολις εἶναι στὴν ἔξοχή... Καὶ τώρα, καθέ ανθρώπος ἔντιμος, καθώς πρέπει θέλω νὰ εἰπῶ, ποὺ πηγαίνει ἀμα-



ΑΔΕΛΦΑΙ

ΥΠΟ ΚΗΣΔΙΝ — ΔΡΕΣΔΗ

ξάδα, μου φαίνεται ξένας καλὸς οἰκογενειάρχης ποὺ τελείωσε τὶς δουλειές του καὶ πάει εὐχαριστημένος στὸ ἔξοχικό του σπίτι. "Ολοὶ οἱ διαβάτες, τρεῖς ἡμέρες τώρα, ἔχουν ἀλλάξει, καὶ ἡ δύνη τους μοῦ λέγει: Εἴμαστε περαστικοὶ σὲ δυὸς ὁρεύγομε.

"Ἄν κανένα παράθυρο γειτονικὸν ἄνοιγε καὶ ἔβλεπα, ἐπάνω στὰ γναλιά, ἀσπρὰ ζαχαρένια χεράκια καὶ ὑστερα ἔνα νόστιμο κεφαλάρι νὰ καλῇ τὸν ἀνθοπάλη, δὲν φανταζόμουν πῶς ἡ κόρη ἐκείνη ἥθελε νὰ χύσῃ τὴν ἄνοιξι στὸ σκοτεινὸ δωματιό τῆς ἔνδυμια πῶς μούλεγε: «Τὰ λουλούδια αὐτά, θὰ τὰ πάρω μαζί μου στοὺς ἄγρούς!»

"Ἄν ἀπαντοῦσα καμιὰ σειρὰν ἀπὸ κάρα, ποὺ βάδιζαν ἀργά, φροτωμένα, μὲ βουνὰ ἀπὸ ἔπιπλα, τραπέζια, καρέκλες, ντιβάνια καὶ καναπέδες, σκεύη μαγειρικὰ καὶ πάνω ἀπ' δλα αὐτὰ συχνὰ καθισμένη τῇ μαγείρισσα σὰν κλῶσσα, ἢ δὲν ἔβλεπα στὸ Νέβα βαπτοράκια, φροτωμένα κι' αὐτὰ μὲ ἔπιπλα, κάρα καὶ βαπτοράκια ἐπλήθαιναν στὰ μάτια μου καὶ νόμιζα πῶς δλόκηρη ἡ πόλις ἔφευγε, δλοὶ μετανάστευαν καὶ ἡ Πετρούπολις θ' ἀπόμενε ἔρημη. Αὐτὸ μὲν ἔθλιβε, μὲν ἔπειραζε, γιατὶ ἔγω δὲν ἡμποροῦσα νὰ πάω στὴν ἔξοχή. Καὶ δῆμος ἡμουν ἔτοιμος ν' ἀνέβω

σὲ κάθε κάρο, σὲ κάθε ἀμάξι. Μὰ κανένας δὲν μὲ καλοῦσε. Μὲ λησμονοῦσαν δλοὶ σὰν νὰ ἡμουν ἔνος ἔγω!

Πολλὴν ὡρα ἐβάδιζα ἔτσι. Δὲν ἡξέρα ποῦ βρίσκομαι. "Ἐξαφνα εἶδα τὰ δχυρώματα κ' ἔγεινα μονομιᾶς χαρούμενος. Μπῆκα στοὺς ἀγρούς καὶ τὰ λειβάδια· καμιὰ κούρδασι δὲν αἰσθανόμουν. Μάλιστα ἐνόμιζα πῶς ἡ ψυχὴ μου είχε ἐλευθερωθῆ ἀπὸ φροτίο βαρού. "Ολοὶ μέσ' ἀπὸ τάμαξια μ' ἐκύτταζαν μὲ τόση συμπάθεια ποὺ λὲς καὶ ἥθελαν νὰ μὲ χαιρετήσουν. "Ολοὶ ἡταν χαρούμενοι, κ' ἔγω δὲν ἡξέρω γιατί. "Ολοὶ ἐκάπνιζαν ὡραῖα τσιγάρα. "Ἐγώ, ἡμιουν εὐτυχισμένος. Μονομιᾶς νόμισα πῶς πέταξα στὴν Ἰταλία· τόση χαρὰ μούδωκε ἡ φύσις, ἔμενα τοῦ μισοαρωτημένου, τοῦ μισοπεθαμένου παιδιοῦ τῆς πρωτευούσης.

"Ἐχουν κάτι ποὺ ἔγγιζει βαθειά, τὰ περίχωρα τῆς Πετρούπολεως τὴν ἄνοιξι, ὅταν ξαφνικὰ δείχνη ὅλη τῇ ζωῇ ποὺ κρύψει μέσα της, καὶ ξανοίγῃ στολισμένη, στεφανωμένη μὲ ἀνθη. Θυμίζει τὶς κόρες ἔκεινες τὶς μαραμένες καὶ ἀναιμικὲς ποὺ σοῦ κάνουν πόνο καὶ ποὺ ξαφνικὰ μονομιᾶς λάμπουν ἀπὸ ἔμορφιά. Στέκεσαι θαμπωμένος καὶ ωτᾶς ποιὰ δύναμις ἔχεις τόσο φῶς στὰ μάτια ἔκεινα τὰ θολωμένα καὶ σκεπτικά.

ποιὸς ἔχάρισε τὸ χρῶμα αὐτὸ τοῦ τριαντάφυλλου στὰ χλωμασμένα τους μάγουλα ποιὸς ἔδωσε τὸ πάθος στὸ πρόσωπο ἔκεινο τὸ ἄτονο· πῶς ἔτσι βαθειὰ ἀνεβοκατεβαίνει τώρα τὸ στήθος αὐτό; Θεέ μου! ποιὸς μιπόρεσε νὰ δώσῃ στὴν ἀμοιδη ἀυτὴ κόρη τὴν ἀνθησι, τὴν ξαφνικὴ ἀυτὴ ζωή, τὴν ἔμορφιά της; Ποιὸς ἔκανε νὰ λάμψῃ τὸ χαμόγελο της; Ποιὸς λοιπὸν μεταγγίζει τόση χαρά; Κυττάζεις γύρω σου νὰ τὸν ἀνακαλύψῃς, καὶ μαντεύεις... Μὰ περνᾶς δὲν καρδιάς, καὶ αὐτὸς ισως θὰ ἰδῆς καὶ πάλι τὸ βλέμμα τὸ θλιμμένο καὶ σκεπτικό, τὸ χλωμὸ πρόσωπο, τὴ στάσι τὴν ἀτολητή, τὴ δειλή: νά, ἡ σφραγίδα τῆς λύτης, ἡ ἀναπόλησις τῆς ἐφήμερης ἄνοιξης... καὶ λυπᾶσαι ποὺ ἡ ἔμορφιὰ ἔκεινη μαραθίκη τόσο γλήγορα. Καὶ δὲν πρόφθασες οὔτε νὰ τὴν ἀγαπῆσῃς!...

Πολὺ ἀργά γύρισα στὴν πόλι. Δέκα ή δρα. "Ο δρόμος ἐπήγαινε πλᾶς - πλᾶς μὲ τὸ κανάλι. Αὐτὴ τὴν ὡρα είναι ἐρημικὸς δ. δρόμος αὐτός... Ναί, τὸ σπίτι μου είναι στὸ πειδὸν μακρυνό προάστειο.

"Ἐπήγαινα σιγοτραγουδῶντας. Χαρούμενος σὰν εἶμαι, πάντα κάτι τραγουδῶ. Εἶναι, θαρρῶ, συνήθεια ἐκείνων ποὺ δὲν ἔχουν κανένα φίλο καὶ δὲν ἡξέρουν μὲ ποιὸν νάπολαύσουν τὴ χαρὰ ποὺ ἔρχεται γιὰ μιὰ στιγμή.

Μά, ἡ νύχτα αὐτὴ κάτι μοῦ ἔτοιμαζε.

Μονάχος, ἀκούμπισμένος στὸ πεζούλι τοῦ καναλιοῦ, εἶδα μιὰ γυναῖκα. Φαινότανε πῶς κύτταζε προσεκτικὰ τὰ θολωμένα νερά. Φοροῦσε ἔνα ἔμορφο καπέλο μὲ λουλούδια κίτρινα καὶ μιὰ μαύρη μαντίλια.

"Νέα είναι καὶ θὰ είναι καὶ μελαχροινή" συλλογίσθηκα.

Δὲν φάνηκε νάκουσε τὰ βήματά μου, οὔτε κινήθηκε διόλου δταν πέρασα δίπλα της κρατῶντας τὴν ἀναπνοή μου· ή καρδιά μου χτυποῦσε πολὺ δυνατά.

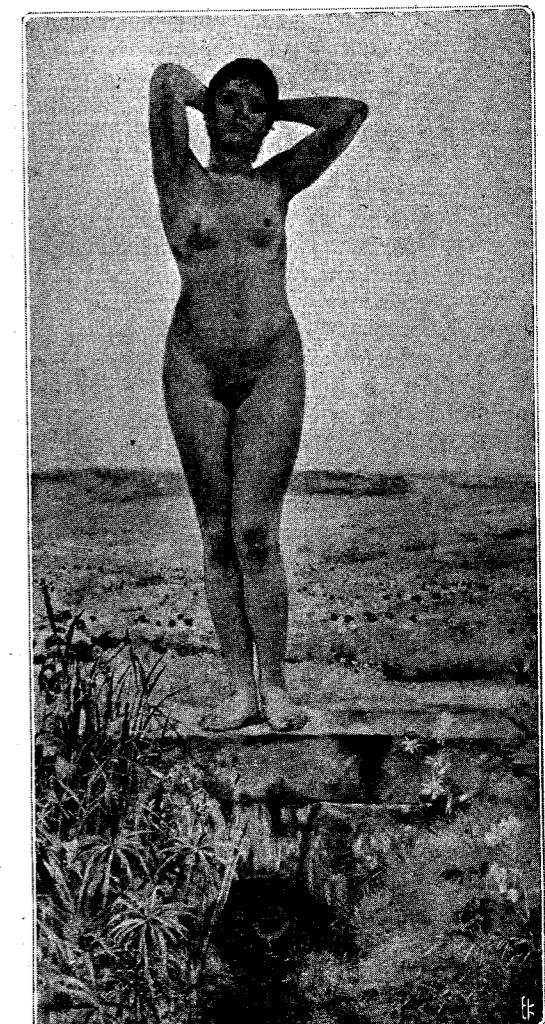
"Παράξενο, θὰ είναι πολὺ συλλογισμένη". Καὶ σταμάτησα ἔξαφνα, γιατὶ μοῦ φάνηκε πῶς ἀκουσα κλάμα πνιγμένο.

"Ἀλήθεια είναι κλαίει".

"Ἐπέρασε μιὰ στιγμὴ καὶ ξανάκουσα τὸ κλάμα. Θεέ μου! ή καρδιά μου τὴν ἐπόνεσε. Εἶμαι φυσικά πολὺ δειλὸς μὲ τὶς γυναικες, μὲ σὲ τέτοια στιγμή!... Γύρισα πίσω, ἐπλησίασα καὶ θάρχιζα βέβαια μὲ τὴ λέξι: «Κυρία», μὰ σκέφθηκα ἀμέως πῶς ἔτσι ἀρχίζουν σὲ χλιες παρόμοιες περιστάσεις δλοὶ οἱ ἀνθρωποι τοῦ σαλονιοῦ. Ζήτουσα μιὰ λέξι πειδὸν σπάνια. "Η κόρη ἔξαφνα μ' ἐκύτταξε καὶ ἔφευγε βιαστικὴ περνῶντας μπροστά μου. Τὴν ἀκολούθησα. Μὰ ἐκείνη πέρασε στὸ ἀντικρυνὸ πεζοδόμο. Δὲν τολμοῦσε νὰ πάω κι' ἔγω ἡ καρδιά μου χτυποῦσε σὰν τοῦ πουλιοῦ τοῦ φυλακισμένου μέσα στὸ κλονβή. Μὰ ἡ τύχη μὲ βοήθησε.

Στὸ πεζοδόμο ποὺ βάδιζε, φάνηκε ἔξαφνα

ξάδας κύριος μὲ φράκιο, ηλικίας ἀνθρώπου «σοβαροῦ». δὲν ἡταν δῆμος καὶ δ τρόπος του σοβαρός. "Ἐπήγαινε τοῦχο-τοῦχο. "Ἐκείνη ἔφευγε σὰν βέλος, βιαστικὴ καὶ σὰν φοβισμένη, δπως κάθε κόρη τοὺ θέλει νάποφύγη πάθε συνάντησι καὶ βέβαια δ κύριος αὐτὸς μὲ τὸ ἀβέβαιο βῆμα του, δποὺ ή σκιά του ἔσαλενε ἀπάνω στὸν τοῦχο, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὴν φθάσῃ ἀν δὲν ἀρχίζει νὰ τρέχῃ. "Ἐκείνη ἔφευγε μὲ τοῦ ἀνέμου τὴ γληγοράδα· μὰ καὶ δ διώκτης δλοένα πλησίαζε· ήταν τώρα πολὺ δίπλα της: ἐκείνη ἔβαλε μιὰ φωνὴ καὶ διαπορήσει... Ενχαρίστησα τὴν τύχη μοὺ ποὺ κρατῶντας στὸ δεξῖ μου χρει ἔνα πολὺ καρδιά ματίλια. Μονομιᾶς βρέθηκα στὸ πεζοδόμο εἰδε δ κύριος τὸ ἀτάραχτο ἐπιχείρημα ποὺ τοῦ ἔδειξα, ἐσιώπησε, ὑποχώρησε, καὶ δταν ἔμεινε μακριὰ ἀπὸ μᾶς, ἀρχίσει νὰ διαμαρτύρεται δυνατά· μὰ τὰ πῆρε τὰ λόγια του δ ἀνειρισ.



Η ΠΗΓΗ

ΥΠΟ ΚΛΙΓΚΕΡ

ΑΠΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΟΡΕΙΑΝ ΗΠΕΙΡΟΝ*

ΤΟ ΔΕΛΒΙΝΟΝ

Τὰ περίχωρα τοῦ Δελβίνου.—Δολώνεια ἡ Μαιανδρία.—Τσορία τοῦ Δελβίνου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1367 μ.Χ. μέχρι τῆς σήμερον.—Οἱ δεσπότης τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας Θωμᾶς.—Ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ἀγγενίη καὶ ὁ ἀδελφός τῆς Δουκίσσης τῆς Κεφαλληνίας Τζάνος.—Οἱ Βασιλεῖς τῆς Σερβίας Στέφανος Duschman.—Οἱ Τζάνοις δεσπότης τῆς Ἀλβανίας αἰχμάλωτος τῶν Δελβινιώτων.—Ιωάννης Σπάθας.—Τσορία τῆς ἡρωϊκῆς ταύτης οἰκογένειας φερούσης καὶ τὸ ὄνομα Μπούα καὶ κατόπιν Γρίβα ἀπὸ τοῦ 1333 μ.Χ. μέχρι τῆς σήμερον.—Μερκούριος Μπούας καὶ αἱ ἡρωῖκαι πράξεις τοῦ ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ.—Τὸ Δελβίνον ἔδρα Πασαπαλικίου.—Σελίμ Πασσᾶς.—Ἐπανάστασις τοῦ Δελβίνου κατὰ τῆς Υ. Πύλης (1848).—Κιουλέκας, Ἀβδούλ· βέης, Κόκας Βασιάρης, Ταξίο· βέης, Τσέλιος Πίτσαρης καὶ Ἀχμετ Ντίνος.—Τὸ Δελβίνον Καιμακαλίκιον.—Οοια αὐτοῦ καὶ πληθυμός.—Ἐπιχροατεῖ ἡ Ἑλλ. γλώσσα λαλεῖται καὶ ἡ Ἀλβανική.—Ἐλλ. Σχολεῖα.—Ἡ γεωγραφία.—Χαρακτηρισμὸς τῶν Δελβινιώτων.

Μετὰ πορείαν τεσσάρων περίπου ὡρῶν ὑπὸ πένθιμον καὶ μονότονον ἥχον τῶν ἀλβανικῶν ἀσμάτων, ἀτινα ἔψαλλεν ὁ ἀγωγάτης μου βοηθούμενος ὑπὸ τῶν συνοδευόντων με χάριν ἀσφαλείας Ἀλβανῶν χωροφυλάκων καὶ τοῦ Καβάση, ἐφθάσαμεν εἰς Δελβίνον.

Ἡ τοποθεσία τῆς πολίχνης ταύτης εἶναι γραφικωτάτη. Ἄφ' ἐνδές πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς πόλεως ἀνυψοῦνται, ὡς πύργοι μεγαλοπρεπεῖς, τινὲς οἰκίαι ἐπιφανῶν βέηδων Τουρκοαλβανῶν ἀφ' ἑτέρου ἔνθεν κακεῖθεν τῆς ὅδου καὶ ἀνά δύλα τὰ περίχωρα ἐκτείνονται καλλιεργημένοι ἀγροὶ καὶ κῆποι, οἵτινες προεδήλουν ἥδη τὸ ἔαρ ὑπὸ τὸ εὐκρατές κλίμα τοῦ τόπου τούτου, πρασινίζοντες ἐκ τῆς χλόης καὶ τῶν σχηματιζομένων φυλλωμάτων τῶν ἐλαιώνων, τῶν λεμονεῶν καὶ τῶν ὄωδωνεῶν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς τερπνῆς ταύτης τοποθεσίας ἀνυψοῦνται ἡρειπωμένον τὸ φρούριον τοῦ Δελβίνου καὶ διὰ στενοῦ τινος, ἐκτεινομένου ΝΑ καὶ εἰς τινα σημεῖα καθισταμένου βραχώδους, ὃς εἴσι ποταμίσκος σχηματίζων ἐνιαχοῦ μικροὺς καταφράκτας καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Παῦλαν.

Κατὰ τὸ πολυτές στάδιόν μου, ὅπερ διήνυσα ἐν τῷ ὄθωμανικῷ Κράτει, περιῆλθον πολὺ μέρος αὐτοῦ καὶ ἐπεσκέφθην πολλὰς πόλεις παραλίας τε καὶ μεσογείους, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἀλλ' εἰς διλίγους τόπους ἀπήντησα τὸ ὄραιον, ὅπερ παρέχει ἡ τοποθεσία τοῦ Δελβίνου καὶ τῶν περιχώρων, κανὸς οἰανδήποτε ὥραν τοῦ ἔτους.

* * * Εκτὸν ἀπόσπασμα τοῦ ἀδημοσιεύτοντος ἔργου τοῦ Ἀλεξανδρεία Γεν. Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Σκωτίδη γραφέντος, σταν ἥτο Πρόξενος εἰς Ἀργυρόκαστρον. Συνέχεια τοῦ προηγουμένου δημοσιεύματος, τεῦχος 29 Φεβρουαρίου 1908.

Ἄπο μιᾶς ἀπόψιεως εἰκονίζεται θαυμασίως ἡ φυσικὴ τελειότης τοῦ πεδινοῦ μέρους ἐν τῷ καταφύτῳ λεκανοπεδίῳ, ὅπερ διαρρέεται ὑπὸ ἀφθόνων ὑδάτων ἀπὸ ἑτέρας ἀπόψιεως παρίσταται ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐπιβάλλουσα φύσις τοῦ ὄρεινον μέρους ἐν τοῖς περὶ τὸ Δέλβινον λόφοις, οἵτινες κεκαλυμμένοι μὲν χλόην καὶ ποικίλα δενδρύλλια καταλήγουσι μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς σειρὰν ὅρεων ἐστεμμένων ὑπὸ πυκνῶν δασῶν.

Τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως συμπληροῦ ἡ ἀνυψουμένη ἐν μέσῳ αὐτῆς κομψὴ καὶ εὐπρεπής πόλις, τῆς δοπιάς αἱ οἰκίαι νεοδημητοὶ κατὰ πολὺ μέρος διακρίνονται διὰ μέσου τῶν ρυμοτομημένων πολλαχοῦ ὅδῶν ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ καθαριότητι καὶ κομψότητι.

Τὸ Δέλβινον περιελαμβάνετο πιθανῶς εἰς τὴν Χαονίαν. Κατὰ τινας μὲν ἀρχαιολόγους ὀνομάζετο Δολώνεια, κατ' ἄλλους δὲ Μαιανδρία, ἢν εἴρητο συγγραφεῖς μέτοπιν ἐν Νιβίτσῃ. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ Δέλβινον ἀνηγέρθη ἐπὶ τῶν ἔρειπίων ἀρχαίας πόλεως, τίνος δημος ἄγνωστον, περὶ τοὺς τελευταίους Βυζαντινοὺς χρόνους.

Μόνον κατὰ τὸν 14^{ον} αἰῶνα μ. Χ. γίνεται εὑφημος διπασδήποτε μνεία αὐτοῦ ἐν τῇ ιστορίᾳ. Κατὰ σύγχρονον ιστορικὸν σημειώμα τῶν μοναχῶν Κομιηνοῦ καὶ Πρόκλου¹ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Σέρβων Στεφάνου Δούσαν² καὶ τοῦ Σέρβου Καίσαρος Γεργυρίου Πρελούπου, ἐπάρχου τῆς Θεσσαλίας καὶ τῶν Ιωαννίνων (1350—1355) ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ιωάννου Κατακονζηνοῦ ὁ Νικηφόρος Β' Δούκας Παλαιολόγος νίδιος τοῦ πρόγην δεσπότου τῆς Ἡπείρου Ιωάννου Β' Ορσίνη Ἀγγέλου Κομιηνοῦ, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν πατρόφαν μητρονομίαν.

Κατορθώσας νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Σέρβον βασιλόπαιδα Συμεῶνα τὸν Οὔρεστην, δοτις κατέφυγεν εἰς Καστοριάν, ἔγενετο δεσπότης τῆς Ἡπείρου καὶ τοῦ Δελβίνου, ὡς εἰκός ἀλλὰ θελήσας νὰ ἐκδιώξῃ καὶ τοὺς ἐποίκους Ἀλβανοὺς ἡττήθη κατὰ κράτος ὑπὸ αὐτῶν τὸ περιθώριον.

¹ Τοῦτο ἔξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Pouqueville εἰς Παρισίους (1820) εὑρεθὲν ἐν Ιωαννίνοις.

² Εἳ τοῦ μεγαλειτηρίου τούτου βασιλέως, δοτις δύναται δικαῖως νὰ ἐπικληθῇ μέγας, ἡ Σερβία εἰχεν ἀνέλθει εἰς τὸ ἀκρον τὸν διστον τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ισχύος τῆς. Δι' αὐτοῦ κατεπτήθησαν ἡ Δαλματία, ἡ Βοσνία, ἡ Ἐρζεγοβίνη, ἡ Μολδανία, ἡ Βλασία, ἡ Ἀλβανία, ἡ Ἡπείρος, ἡ Εύρυα καὶ ὑπὸ τὰς ἐνδόξους αὐτοῦ σημαίας ὁ Σερβιος στράτος προήλασε μέχρι τῶν θυρῶν τῆς Κωνσταντινούπολεως. Τοις ἀν δὲν ἀπέθηκε ταχέως ὁ μέγας αὐτος Σέρβος βασιλεὺς δοτις διὰ τῶν ίδιων χειρῶν του εἰχε λάβει τὸν τίτλον αὐτοκράτορος τῆς Ρωμανίας καὶ Τσάρου τῆς Μακεδονίας, ἥθελεν ἀναγορευθῆ καὶ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου.

λᾶφον (1358). Τὴν ἡτταν ταύτην ἐπωφεληθεὶς ὁ Συμεὼν ἐπανῆλθεν εἰς Ἡπείρον, δπον οἱ Ἀλβανοὶ δεχθέντες αὐτὸν ἀσμένως τῷ παρέδωκαν τὰ Ιωαννίνα καὶ τὴν Ἡπείρῳ φρουρίων, καὶ διώροις δύο δεσπότας ἡ Ἡπείρῳ φρουρίων, καὶ τὸν Πέτρον Λιώσαν ἀλλὰ τῶν θιαγενῶν κατοίκων μὴ εὐχαριστηθέντων, ἡναγκάσθη ὁ Συμεὼν νὰ διορίσῃ ἀντ' αὐτῶν δεσπότην τῶν Ιωαννίνων καὶ τῆς Ἡπείρου τὸν οὐδὲν τοῦ Σέρβου Καίσαρος Πρελούπου Θωμᾶν Πρελούποβιτς (1367—1385) εἰς δὲν δωκεν δις σύγχρονον τὴν θιγατέρα τοῦ Μαρίαν Ἀγγενίην Δούκαν Παλαιολόγου τιμηθεῖσαν βασιλίσσαν τῶν Ιωαννίνων.

Κατά τινα μάχην πρὸς τὸν στρατὸν τοῦ κόμητος Παλλατίνου τῆς Κεφαλληνίας, δοτις διεξεδίκει μέρος τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἢν εἴλης μάλιστα καταλάβει ὁ κόμης Ιωαννῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1320—1335, ὁ Θωμᾶς συνέλαβεν ὡς αἰχμάλωτον τὸν ἀδελφὸν τῆς κομῆσσης Κεφαλληνίας καὶ δουνίσσις Λευκάδος, Ἡσαῦ Βουσιδελμόντε κοινῶς καλούμενον Ιζαοῦ ἡ Τζάουλην. Φαίνεται ὅτι ὁ αἰχμάλωτος κόμης ἦτο εἰς τῶν ὀροαιστέων τότε ἀνδρῶν καὶ ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου του κατώρθωσε νὰ ἐμπνεύσῃ τῇ ὥραιᾳ συζύγῳ τοῦ Θωμᾶ φλογερὸν ἔρωτα. Μετὰ διαφόρους ἐρωτικὰς συνεντεύξεις ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἀπεφασίσθη, κατὰ τὸν Χαλκοκονδύλην, ὑπὸ τῶν δύο ἐραστῶν καὶ ἐξετελέσθη διὰ τῶν σωματοφυλάκων του ὁ φόνος τοῦ ἀτυχοῦς Θωμᾶ (1385). Οὗτως ὁ αἰχμάλωτος Τζάουλος γενόμενος κύριος τῆς Αγγενίης ἡδυνήθη δι' αὐτῆς νὰ γείνῃ καὶ δεσπότης τῶν Ιωαννίνων, τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἐπὶ τινα χρόνον, ἀναγνωρισθεὶς ὡς τοιοῦτος καὶ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Βαγιαζῆτοῦ Α'.

Τὸν νέον αὐθέντην κόμητα τῆς Κεφαλληνίας ἡναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσιν οἱ Ἀργυροκαστρίται καὶ οἱ Δρυΐνοι πολῖται, οὐχὶ ὅμως καὶ οἱ Δελβινιῶται, οἵτινες εἴχον τότε ὡς ἀρχηγούς τὸν Γκιώνην Ζενεμπίστην, γαμβρὸν τοῦ θρόνου τῆς Κεφαλληνίας τῆς Σπάνα, τὸν Γνόφον¹ καὶ τὸν Τζέλην². Οπως δὲ νποταξῆι αὐτοὺς δι' αὐτῆς ἐπέδραμεν ἐπὶ τὸ Δέλβινον, ἀλλ' ἀποκρουσθεὶς ἥκμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Δελβινιώτων καὶ ἐκλείσθη κατά τινας μὲν χρονογράφους ἐν Δελβίνῳ, κατά τινας δὲ ἐν Ἀργυροκάστρῳ, (1399 μ. Χ.) μόνον δὲ τῇ παρεμβάσει τῆς κρατούσης τότε ἐν Κερκύρᾳ Ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας, ἡ Φλωρεντιανῶν τινων ἀρχόντων ἀπηλλάγη τῆς αἰχμαλωσίας ἀναγκασθεὶς νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ Ἀργυρόκαστρον.

* * * Απὸ τοῦ 1390 περίπου μέχρι τοῦ 1400 ἐδεσπότε τὰς ἐπαρχίας Δελβίνου δι' Ιωαννῆς Σπάνας ἡ Μπούας.

* Η ἡρωϊκὴ αὕτη οἰκογένεια εἶναι συνδεδεμένη στενῶς μετὰ τῆς ιστορίας τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας καίτοι δὲ δὲν ἔδρασε σπουδαίως ἐν αὐταῖς, οἱ ἡρωῖσμοι δημοσιεύονται τὰ στρατιωτικὰ τολμῆματα Ἡπείρου τοῦ Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ιταλίας ἐν δισέποτε τῶν Ιωαννίνων καὶ τῆς Ἡπείρου τὸν οὐδὲν τοῦ Σέρβου Καίσαρος Πρελούπου Θωμᾶν Πρελούποβιτς (1367—1385) εἰς δὲν δωκεν δις σύγχρονον τὴν θιγατέρα τοῦ Μαρίαν Δούκαν Παλαιολόγου τούτου τοῦ Μπούας.

Πρῶτος γενάρχης μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Σάδα ἐν τῷ Α' τόμῳ τῶν Ἐλληνικῶν ἀνεκδότων δικιόλαος Μπούας σύγχρονος τῷ μεγαλεπιβόλῳ βασιλεῖ τῆς Σερβίας Στεφάνῳ Δούκαν (1333—1349), οὗτον πρωτοβεστιάριος ἔχοημάτισεν διδέλφος του Μιχαὴλ Μπούας.

Ἐγγονος τοῦ Νικολάου Μπούα ἐκ τοῦ νιοῦ

του Πέτρου ἦν δικιόλαος Μπούας γνωστὸς καὶ

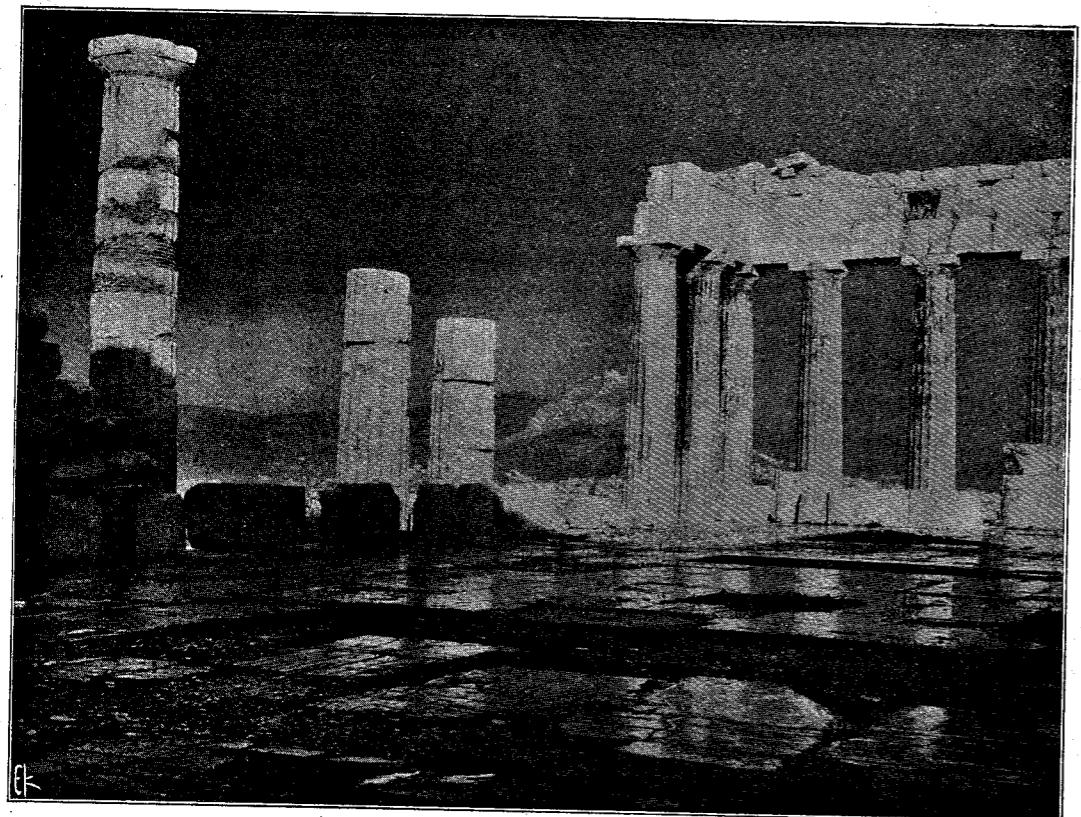
ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον Σπάνας, δεσπότης τῆς Παρα-

χελωτίδης καθ' ἥν ἐποχὴν ἐδέσποτε τῆς Ἡρητης

καὶ τῶν Ρωγῶν δικιόλαος Λιώσας.

Περὶ τὸ ἔτος 1374 δικιόλος Μπούας ἀπέβαλε τῆς ήγειμονίας τῆς Ἡρητης τὸν Λιώσαν καὶ κατέλαβεν αὐτήν ἐκεῖνην δὲ ἐνώχει τὸν δεσπότην τῶν Ιωαννίνων Θωμᾶν Πρελούπον γαμβρὸν τοῦ Συμεωνος ἀδελφοῦ τοῦ Σέρβου Βασιλέως Στεφάνου Δούκαν ἐν τῷ θυγατέρος του Εἰρήνης γενόμενος δικιόλαος Τζάουλην. Μετὰ διαφόρους ἐρωτικὰς συνεντεύξεις ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τοῦ Θωμᾶ φλογερὸν ἔρωτα. Μετὰ διαφόρους ἐρωτικὰς συνεντεύξεις ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τοῦ Συμεωνος ἀδελφοῦ τῆς Κομῆσσης Κεφαλληνίας δοτις μετὰ τὸν θάνατον τῆς ιστορικῆς συζύγου του Αγγελικῆς ἐγένετο γαμβρὸς του Γκίνου επὶ τῇ θυγατερίᾳ του Λιώσα.

Μέχρι τοῦ 1396 δικιόλος Μπούας μνημονεύεται ὡς ὑφιστάμενος μόνον ἐπιθέσεις ἀπὸ μέρους τοῦ μνημονεύθεντος ἀνωτέρω Τζάουλου, δικιόλαος τῆς Κομῆσσης Κεφαλληνίας δοτις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γκίνου Μπούας καρδίας τῆς Αγγενίης ἡδυνήθη δι' αὐτῆς ἐπέδραμεν ἐπὶ τὸ Δέλβινον, ἀλλ' ἀποκρουσθεὶς ἥκμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Δελβινιώτων καὶ ἐκλείσθη κατά τινας μὲν χρονογράφους ἐν Δελβίνῳ, κατά τινας δὲ ἐν Ἀργυροκάστρῳ, (1399 μ. Χ.) μόνον δὲ τῇ παρεμβάσει τῆς κρατούσης τότε ἐν Κερκύρᾳ Ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας, ἡ Φλωρεντιανῶν τινων ἀρχόντων ἀπη



Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΠΟΥΑΣΟΝΑ

πιθανῶς τοῦ Πέτρου, εἶναι ὁ Μερκούριος Μπούας γεννηθεὶς ἐν Ναυπλίῳ.

Τῆς ἀπὸ τοῦ 1333 φανομένης ἐν τῇ σκοτεινῇ ιστορίᾳ τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας οἰκογενείας τῶν Μπούα ὁ ἡρωϊκώτερος γόνος εἶναι οὗτος· εἶναι δὲ λυπηρὸν ὅτι τὸ μεγαλεπήβολον αὐτοῦ πνεῦμα καὶ τὴν ἡρωϊκήν του καρδίαν δὲν διέθετε ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, ἥτις εἶχεν ἀνάγκην, εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε, ἡρωϊῶν βραχιόνων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ἔνων χωρῶν καὶ βασιλέων ἀσπασθεῖς τὸν τυχοδιωκτικὸν βίον.

Ο καπετάνιος οὗτος τῶν Ἑλλήνων «στ' ἄλλα γὰ τὰ λυντζέρια» ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὸν ὁ ἔξυμνησας αὐτὸν σύγχρονός του Τζάννες Κορωναῖος, φαίνεται τεταγμένος ἐν ἔτει 1495 ὑπὸ τὰς σημαίας τῶν Ἐνετῶν ἐν Φουντόζῳ, τραυματίζει τὸν Βασιλέα τῆς Γαλλίας Κάρολον Ή' καὶ αἰχμαλωτίζει τὸν Duc de Bourbone, δλίγον δὲ βραδύτερόν ἀνδραγαμήσας ἐν Λομβαρδίᾳ κατὰ τῶν Γάλλων λαμβάνει παρὰ τοῦ Δουκὸς τοῦ Μιλάνου τὸν τίτλον τοῦ Ιππότου καὶ χρυσοῦν περιδέραιον.

Περὶ τὸ ἔτος 1499 νικηθέντος τοῦ Δουκὸς τοῦ Μιλάνου Σφορτσίου ὑπὸ τῶν Γάλλων, μεθ' ὅλον

τὸν ἡρωϊσμὸν τοῦ συμμάχου των Μπούα, καταφεύγει οὗτος μετ' αὐτῷ παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι τῆς Γερμανίας Μαξιμιλιανῷ. Βοηθηθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Δουκὸς Σφορτσίου καὶ ἔθελοντῶν Γερμανῶν καὶ Ἐλβετῶν διέρχεται τὰς Ἀλπεις καὶ κυριεύει τὴν Παβίαν, τὸ Βιντζέβανον καὶ τὴν Νοβάρον· προσπαθῶν δὲ νὰ καταλάβῃ καὶ τὴν Μορτάραν, καίτοι εἶχε παραδοθῆ ὁ Σφορτσίος ἐνεκα προδοσίας, ἀναγκάζεται νὰ διασχίσῃ μόνος τὸν γαλλικὸν στρατὸν «ὡς ἀστραπὴ π' ἀνατολῆς τρέχει νὰ πάῃ στὴ δύσι» κατὰ τὸν Κορωναῖον, καὶ σώζεται αὐτὸς μετὰ πέντε μόνον ἐκ τῶν 300 ἵππων, οὓς ἔγειν.

Ἐν ἔτει 1503 ὁ Μπούας φαίνεται τεταγμένος ὑπὸ τὰς σημαίας πλέον τοῦ Γάλλου Βασιλέως Λουδοβίκου ΙΒ' πλησίον τῆς Γαέτας καὶ τοῦ Ἀγίου Γερμανοῦ κατὰ τῶν Ἰσπανῶν, εἰς οὓς προξενεῖ θραῦσιν συλλαβὼν ἐπτὸν ἀρχηγοὺς καὶ καταλαβὼν τρία πυροβόλα καὶ δώδεκα ἔχθρικὰ σημαῖας.

Ἐπὶ τοὺς ἡρωϊσμοὺς τούτοις ἀμειβόμενος ὁ ἡρως ὀνομάζεται κόμης τοῦ Ἀκίνου καὶ τοῦ Ρόκκα Σείνα καὶ στρατηγὸς τοῦ ἔλαφροῦ ἵππικοῦ.

Μετὰ ἐν ἔτος μάχεται ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Πάπα Ιουλίου καὶ ἐπαναστατεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν Βολωνίαν, ἦν εἶχεν ἀρπάσει ὁ Βενετεβίλιος· πρὸς ἀμοιβὴν λαμβάνει παρὰ μὲν τοῦ Πάπα περιδέραιον χρυσοῦν ἀξίας 1000 φλωρίων, παρὰ δὲ τοῦ Γάλλου Βασιλέως Λουδοβίκου τὴν διοίκησιν τῆς Γενούης καὶ τὸν λιμένα Μουρζί.

Μετ' οὐ πολὺν χρόνον μάχεται ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Μαξιμιλιανοῦ τῇ ἀδείᾳ τοῦ Γάλλου Βασιλέως, ἐπαναστατεῖ τὴν Φλάνδραν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀποκαθιστᾶ ἐκλέκτορα τῆς Βαυαρίας τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Μαξιμιλιανοῦ.

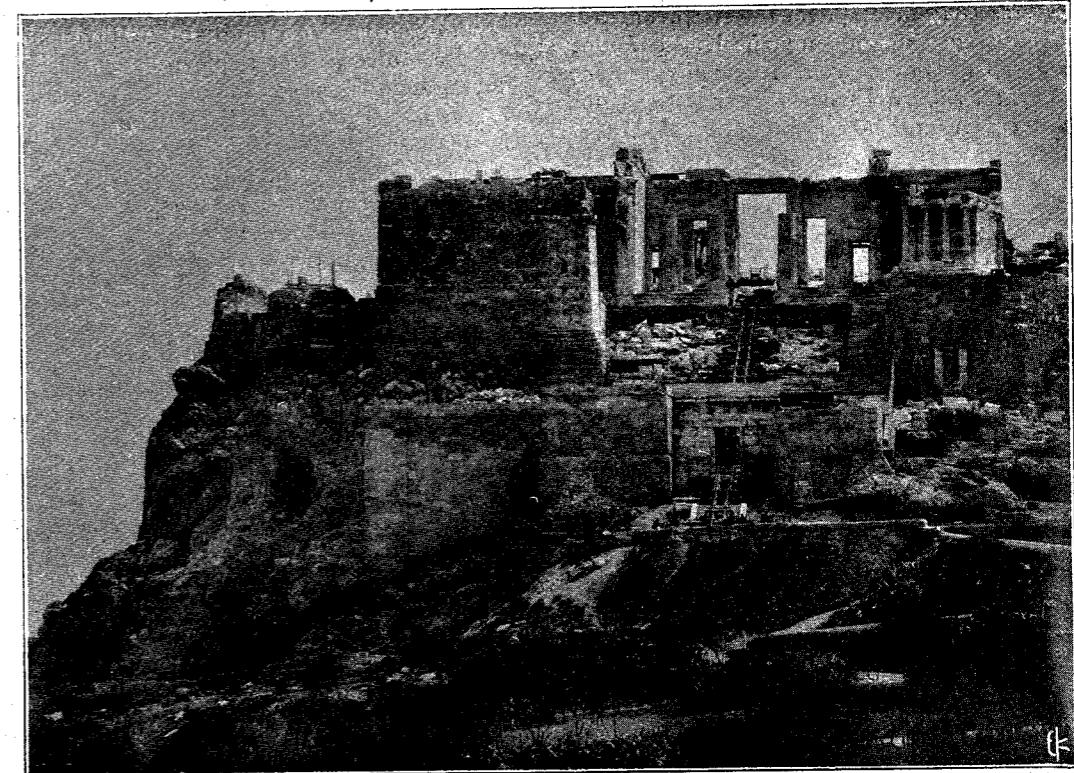
Νέος τίτλος εὐγενείας δίδεται τότε αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος ὁ τοῦ κόμητος τοῦ Ἰλάς καὶ τοῦ Σοάβε, μαργαριτόχρυσος ἐπενδύτης, περιδέραιον ἀξίας χιλίων φλωρίων καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ πρώτου στρατηγοῦ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀσπασμοῦ ἐνώπιον τῶν Γερμανῶν μεγιστάνων.

Ἐν ἔτει 1515 θριαμβεύει καὶ πάλιν ἐν τῇ μεγάλῃ μάχῃ τοῦ Μαρτιμιάν μεταξὺ Γάλλων καὶ Ἐνετῶν κατὰ τὸν δουκὸς τοῦ Μιλάνου Μαξιμιλιανοῦ Σφορτσίου, τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ δουκὸς τῆς Φλωρεντίας, σώζει

τὸν περικυλωθέντα ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν Γάλλον Βασιλέα Φραγκίσκον Α' καὶ κυριεύει ἐξ σημαίας καὶ ἔξ πυροβόλα. Πρὸς ἀμοιβὴν ἀνεκρούθη ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας ἀρχιτετάτηγος imperator.

Ο Μερκούριος Μπούας μετὰ τοὺς θριάμβους τούτους ἀπεβίωσεν ἐν Γριβίζῳ, ὅπου ὑπάρχει λαμπρὸν μνημεῖον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Maggiore, μεταξὺ τοῦ ἔτους 1527 καὶ 1562 πιθανῶς, διότι δὲ ποιητὴς δὲν μνημονεύει οὐδὲν περὶ τοῦ θανάτου του.

Ἡ οἰκογένειά του φαίνεται διατηρηθεῖσα, κατὰ τὸν Σάδαν στηριζόμενον ἐπὶ σημειώσεως Βοιώνη τινὸς Κώστα ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὃπου πρόστεθη καὶ τὸ ὄνομα Γρίβα, μέχρι τοῦ 1637 καὶ ἐν Κεφαλόρῳ ὃπου ἔγραφη ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν εὐγενῶν μέχρι τοῦ 1700. Δύο ἐκ τῆς οἰκογενείας φαίνονται ὀριστεύσαντες κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ναυπάκτου ἔτερος φαίνεται μεταναστεύσας εἰς Ἀκαρναίαν, ὃπου φαίνεται ὡς ὀπλαρχῆγος τῆς Βούτησης ὑψώσας τὴν σημαίαν ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων ἐν ἔτει 1565. Τὸ μετὰ τὸ 1700 διαδραματισθὲν μέρος ἐν τῇ ιστορίᾳ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τῶν Μπούα Γρίβα ἦτοι τὸν Γρίβα εἶναι γνωστόν.



ΤΑ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΠΟΥΑΣΟΝΑ

Καίτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1333 περίπου ἐδέσποζε πράγματι τῆς ἐπαρχίας Δελβίνου ἡ οἰκογένεια τῶν Μπούα, ἡ νόμιμος δύμως δυναστεία ἦτο μέχρι τοῦ ἔτους 1436, δε τὸ ἥρχισαν οἱ θρίαμβοι τοῦ Γεωργίου Κοστριώτου, ἡ τῆς οἰκογένειας τοῦ Τζαούλου, ἥτοι τῆς τοῦ Καρόλου Τόκου

Ἐκτοτε¹ τὸ Δέλβινον ἐκαλύψθη ὑπὸ τοῦ
σκότους, ὡς πᾶσα σχεδὸν ἡ Ἡπειρος καὶ ἡ
Ἀλβανία, ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας δὲ (1431)
μέχρι ποδὸς πεντήκοντα ἑτῶν δὲν φαίνεται δια-
κρινόμενον εἰμὴ ὡς ἔδρα ἐνὸς τῶν τοιῶν Πασ-
σάδων τῶν κυβερνώντων τότε τὴν Ἡπειρον καὶ
διὰ ἥρωνάς τινας οἰκογενείας ἀλβανῶν βέηδων
ἀντιμαχούμενων συγχάκις πρός ἑτέρας ἀλβανικᾶς
οἰκογενείας τῶν περιχώρων περὶ ὑπεροχῆς, ἣ
συμμαχούντων ὅτε μὲν τῇ στρατιᾷ τούτου τοῦ
Πασσᾶ τῆς Ἀλβανίας, ὅτε δὲ τῇ ἑκείνου. Ἐκ
τῶν Πασσάδων τῶν δεσποσάντων ἐπὶ τοῦ Δελ-
βίνου ἦτο καὶ ὁ Σελίμ πασσᾶς σφαγεὶς ἐν αὐτῷ
ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Τεπελενλῆ, καίπερ πολλά-
κις εὐεργετηθέντος ὑπὸ αὐτοῦ, δινός του Μου-
σταφᾶ Πασσᾶς, δοτις περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελ-
θόντος αἰῶνος ἡναγκάσθη νὰ παραδώσῃ τὸ
Δέλβινον² τῷ στενῶς πολιορκήσαντι αὐτῷ Ἀλῆ
Πασσᾶ καὶ καταφύγῃ εἰς Γαρδίκιον, μετὰ τὴν
καταστροφὴν τοῦ ὄποιου κατεδικάσθη ὑπὸ αὐτοῦ
εἰς τὸν ἔξι ἀστίας θάνατον, καὶ ὁ νῖος τοῦ Ἀλῆ
Πασσᾶ Μουκτάρο.

^οἘν ἔτει 1847 οἱ Ἀλβανοὶ τοῦ Δελβίνου ἐπανεστάτησαν κατὰ τῆς ὁδωμανικῆς Κυβερνήσεως ἀλλὰ κατεβλήθησαν ταχέως. Ἀρχηγοί των ἥσαν ὁ Γκιώνης Λέκας ἢ Γκιουλέκας ἐκ τοῦ χωρίου Κούντσι τῆς Λιαπουνούιᾶς, ὁ Βασιάρης, ὁ Ἀργυροκαστόριτης Ταχιο-βένης, ὁ Δελβινιώτης Ἀβδούλ βένης Κόκκας, ὁ Τσέλιος Πίτσαρης ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Ἀργυρόκαστρον χωρίου Πίτσαρη, καὶ ὁ Ἀχμετ Ντῖνος ἐκ Φιλιατῶν.

Σήμερον τὸ Δέλβινον εἶναι μία τῶν σπουδαιότερων πόλεων τῆς Ἡπείρου καὶ πρωτεύουσα τοῦ δικαίου τηνάκιας (Καΐμακαμιλικίου) διπερ
ὑπάγεται εἰς τὴν Διοίκησιν (Μουτεσαριφιλικίου)
τοῦ Ἀρχυροκάστρου.

Τὸ τμῆμα τοῦ Δελβίνου ἔκτείνεται πρὸς Βορ-
ρᾶν καὶ Δυσμὰς μέχρι τῆς Χειμάρρας καὶ ταύτης
συμπεριλαμβανομένης, καὶ καθ' ἄπασαν τὴν
μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν δγίων Σαράντα παραλίαν
χώραν, πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τῆς Δροβιανῆς
κωμοπόλεως παρὰ τὸν Δρυνῆν ποταμὸν καὶ

¹ Ή περὶ τῶν μερῶν τούτων χρονογραφίᾳ ἡνὶ ἀνεκάλυψεν ὁ Pouquerville τελευτῇ εἰς τὸ ἔτος 1740· ἀλλ’ οὐδὲν σπουδαῖον μνημονεύει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1436 μέχρι τοῦ ἔτους τούτου.

² Κατά τὴν παράδοσιν τοῦ Δελβίνου ὁ Ἀλῆς παρέλαβε καὶ τοὺς ἐν τῷ μικρῷ φρουρίῳ του ἐγκεκλεισμένους αἰχμαλώτους, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Φώτου Τζαβέλλα καὶ τὸν νιὸν τοῦ Δήμου Δράκου συνὶ ἐψυλάξισεν ἐν Τιωνανίνοις. (Περραβοῦ Ἰστορ. Σουλιοῦ σελ. 183).

πρὸς Νότον μέχρι σχεδὸν τοῦ ποταμοῦ Βιστρί-
τος τοῦ ἀρχαίου πιθανῶς Σιμόεντος. Διοικεῖται
ὑπὸ Καϊμακάσμι καὶ περιλαμβάνει ἔξήκοντα καὶ
πέντε χωρία ἀποτελοῦντα ἐν ὅλῳ πληθυσμὸν
περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας εἰς ἃς συμπεριλαμ-
βάνονται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πρωτευούσης
Δελβίνου¹.

Ἐξ αὐτῶν τὸ τέταρτον μόνον κατὰ μέγιστον
ὅρον εἶναι Μουσουλμάνοι Μπεκτασιλῆδες, οἱ
λεγόμενοι Τουρκαλβανοί, κατοικοῦντες τὸ πλει-
στον ἐν τῇ πόλει τοῦ Δελβίνου καὶ λαλοῦντες
κατὰ μέγα μέρος καὶ τὴν Ἑλληνικήν, τὰ λοιπά
δὲ τοία τέταρτα εἶναι χριστιανοί λαλοῦντες τὴν
Ἑλληνικήν καὶ τὴν ἀλβανικήν.

Ἐπ τῶν ἔξήκοντα καὶ πέντε χωρίων τῶν ἀποτελούντων τὸ τμῆμα τοῦ Δελβίνου, μόνον εἰς δέκα καὶ τέσσαρα χωρία ἐλαλεῖτο καθ' ἣν ἐποχὴν ἦμην ἐν Ἡπείρῳ ἀποκλειστικῶς ἡ ἀλβανική, ὁναμεμιγμένη διμος μεθ' ἑλληνικῶν λέξεων, εἰς πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἡ τέ ἑλληνικὴ καὶ ἡ ἀλβανική ἀλλὰ κρατοῦσα γλῶσσα ἐν ἄπαντι τῷ τμήματι τοῦ Δελβίνου εἶναι ἡ ἑλληνική, μάλιστα ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ καὶ κυρίως κατὰ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς καθ' ἃς πᾶσαι αἱ ἀριθμητικαὶ πράξεις καὶ πᾶσα ἐμπορικὴ σημείωσις καὶ ἀλληλογραφία γίνονται ἑλληνιστι, καὶ ἐν μέροι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ δέκα καὶ τέσσαρα χωρία, ἐν οἷς ἐλαλεῖτο μόνη ἡ ἀλβανική.

¹Εκπαιδευτικῶς τὸ τμῆμα τοῦ Δελβίνου ὑστερεῖ πολύ, διότι ἐκ τῶν ἔξηκοντα καὶ πέντε χωρίων, δέκα καὶ ἕξ μόνον ἔχουσιν Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, ὅν τιγα Γραμματοδιδασκαλεῖα, ἔξαιρουμενῶν τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἐν Δρόβιανῃ καὶ ἐν Χειμάρρῳ, δύον τά τε τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων δύνανται νὰ κληθῶσι σχολεῖα, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡττον καλά².

Ἐν τῷ τμήματι τοῦ Δελβίνου πεδινῷ τὸ πλεῖστον, γονίμῳ καὶ δυναμένῳ νὰ κατοικηθῇ ὑπὸ πλείσιον πληθυσμοῦ, εἶναι ἀνεπιγυμένη ἐπαρκῶς ἡ γεωργία, κυρίως εἰς τὰ περίκωρα τῆς πρωτεύουσης, καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν ὄπωροφόρων δένδρων, ὥν τὰ προϊόντα καλά κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ήττον, παρέχονται καὶ εἰς τὰ ὅμιορα τμήματα, ίδιως τοῦ Ἀργυροκάστρου ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος χρησιμεύει εἰς τὰς κειμερινὰς βιοσκάς τῶν ἀνὰ χιλιάδας κατεχομένων ἐκ τῶν βιορειοτέρων τμημάτων ποιμνίων, ἣτινα εἶναι ἡ κυρία ἐνασχόλησις τῶν Ἀλβανῶν τῶν κατοικούντων εἰς αὐτά.

‘Ο πληθυσμὸς τῶν κατοίκων τῆς ποωτευού-

σης Δελβίνου ἀνέρχεται εἰς 5,000¹ περίπου, ὡν τὸ πλεῖστον μὲν Τουρκαλβανοί, ἐξ ὧν πολλοὶ λαλοῦσι τὴν ἔλληνικήν, οἱ δὲ λοιποὶ Ἑλληνες. Μεταξὺ τῶν Τουρκαλβανῶν συμβιούντων ἔνι πληρεστάτη ἀρμονίᾳ μετὰ τῶν Ἑλλήνων, διακρίνονται ἐπιφανεῖς τινες καὶ ἀρχαῖαι οἰκογέ-

¹ Σήμερον θὰ εἶναι η υξημένος ὁ πληθυσμός.

νειαι βέηδων, ἐν αἷς ἔξοχον κατέχει θέσιν ἡ τοῦ Σελίμ βέη τοπάρχου τοῦ Δελβίνου ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ θύματος αὐτοῦ.

Πάντες οἱ κάτοικοι εἶναι ἐνφυεῖς, ὡς πάντες ἐν γένει οἱ Ἡπειρῶται καὶ Ἀλβανοί, φύλοι τῶν νόμων καὶ τῆς τάξεως, φιλόξενοι καὶ πρόσδοι τὸν χαρακτῆρα καὶ προσπαθοῦσι νὰ ἀκολουθῶσι τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν.

ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥ 1844-1854*

Αἱ ἐπανειλημέναι ἀπότειραι καὶ ἀποτυχίαι τοῦ Κα-
πέλλα.—Οἱ γαλακτοπόλης θεατρώνης.—Οἱ noble ca-
naille.—Αἱ ἐλευθερωμέναι Ἀδήναι.—Νέοι ἡθοποιοί.
—Ἡ ἐφιτπός θεατρικὴ πομπή.—Ο «Πούρουσιακὸς»
καὶ τὰ παθήματά του.—Τέσσαρα πρωτότυπα ἔργα.

δαιότερον, μ' ἔμ-
θέατρον ἔξ οὐ σι-
κέδος ὅπερ ἀπ-
τῆς ἰδέας τὰ βιο-

Ο θίασος οὗτος, συστηματικώτερον ἐργασίας, κατώρθωσε νὰ διατηρηθῇ μέχρι τοῦ 1854¹, διδάξας κατά τοὺς μεσολαβήσαντας χειμῶνας τακτικῶς μὲν δἰς τῆς ἔβδομάδος, κατόπιν Σάββατον καὶ Κυριακήν, ἐκτάπτως δὲ κατὸς τὰς ἐπισήμους ἑορτάς. Οἱ ἀποτελέσαντες τὸν θίασον, εἰς ὃν προσετέθη ἀπὸ τοῦ 1850 καὶ διαπρέψας κατόπιν ἡθοποιὸς Ἀθ. Σίσυφος, ἥσαν πάντες νοικοκυραῖοι, μὲ ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐποχὴν μόρφωσιν, ἐπαγγελματίαι σχεδὸν ὅλοι, ζῶντες ἀνέτως ἐκ τῆς ἔξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματός των, ἔντιμοι καὶ ἀξιοπρεπεῖς καί, δπερ σπου-

* Συνέχεια. «Παναθήναια» 28 Φεβρουαρίος

‘Ο κ. Τάλεμος, γράφων ἐν τῇ *“Ποικίλῃ Στοᾷ”* τοῦ 1898 (σελ. 385—386) περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ θέατρου κατὰ τὰ ἔτη 1851—1853 σημειού καὶ τὰ ἔξης : «Γνωρίσας τὸ θέατρον ἀπὸ τὴν 1851 οὔτε εἰδον ποτὲ νὰ παριστῶσιν ἀνδρες ἀντὶ γυναικῶν, ὡς ἔγραφή που μετὰ τοῦ ἀχαρίστου σκώμματος ὅτι ἀνηγγελλετο καὶ διὰ δημοσίου κήρυκος ἀπόψε τὴν γυναικα θὰ παραστήσῃ ἀληθινὴ γυναικα» (Περὶ αὐτοῦ, ἕδε: N. Lascaris: *«Les premières années du théâtre Neo - Grec»* σελ. 15. Ἐκδ. *“Monde Hellénique”* 1909), οὔτε ἥκονσα ὅτι εἰς προηγούμενην ἑποχὴν συνέβαινε τοῦτο». Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πρῶτον, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1851 δὲν εἰδε νὰ παριστῶσιν ἀνδρες ἀντὶ γυναικῶν οὐδεὶς ὁ ἀντιλεγόν, ὅσον δὲ διὰ τὸ δεύτερον, ὅτι «δὲν ἥκονσε» νὰ συνέβαινε τοιοῦτο τι εἰς προηγουμένην ἑποχὴν, αὐτὸς δὲν σημαίνει ὅτι καὶ τὸ πράγμα δὲν είναν ἀλληθές, καθόσον ἔαν πάθησίς τις τῶν ὕπων του δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ἀληθείας, ἡδύνατο νὰ πρᾶξῃ τοῦτο διὰ τῶν ὄφθαλμῶν ἐαν τοὺς ἔφερεν ἐπὶ τῶν ἔξης ἀποστασιῶν τῶν συγχρόνων ἐφημερίδων: «Ἡ θελκτικὴ γυνὴ τοῦ Φιλίππου παριστατο ἀπὸ νέον ἔχοντα

φωνήν ἔηράν καὶ ἀλύγιστον». (¹*Aραιερηθεῖσα Ἑλλὰς*, τῆς 24 Ιουνίου 1836). — Ο «Θεατῆς» τοῦ 1836 προκειμένου περὶ τῆς παραστάσεως τῆς Πολυάρνης ἀναφέρει τὰ ἔξης: «Τὰ τῶν γνωνικῶν, μύστακας ἀρδείους ἐπιδεικνύουσιν ἔωλα καὶ ἄρδεια». — Ή «Ἀθηνᾶ», τῆς 6

Οι οικτώς ἀδίκως ὑβρισθέντες ἥθοποιοι, ἔχοντες συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, πρὸς δὲ διακαιάμενοι ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς πάθουν γὰρ ἐξαλεί-

ψωσι τὰς κακὰς ἐντυπώσεις ἃς ἀφῆκεν ὁ τελευταῖος ἑλληνικὸς θίασος, ἐπεδόθησαν μετὰ ζήλου εἰς τὸ ἔργον των, ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ Καπέλλα καὶ τοῦ Κούγκουλη ὀίτινες, πρὸς τοῖς ἄλλοις, εἶχον καὶ τὴν ἐν γένει διεύθυνσιν τοῦ θιάσου, αἱ παραστάσεις τοῦ ὅποιου τακτικῶς μὲν ἥγγελλοντο διὰ προγραμμάτων, ἐκτάπτως δὲ δι’ ἐφίππου πομπῆς ὅρμούστης ἐκ τοῦ ἰστορικοῦ καφενείου τῆς Ὡραίας Ἐλλάδος καὶ περιερχομένης τὰς κυριωτέρας ὄδους τῆς πόλεως.

Ἡ πομπὴ αὐτῇ, ἡς προηγεῖτο ὑπηρέτης τοῦ θεάτρου ἔφιππος καὶ αὐτὸς καὶ κρατῶν μεγαλοπρεπὲς λάβαρον ἐν διανεγράφετο ἡ παράστασις τῆς ἐσπέρας, ἀπετελεῖτο συνήθως ἀπὸ τὸν Κούγκουλην, τὸν Μελισσόβαν καὶ τὸν Ἀντωνίου ὀίτινες καὶ ἐκτὸς τῆς ὀκηνῆς ἐφουστανελλοφόρουν, ἔστιν ὅτε δὲ συνεπληροῦτο καὶ δι’ ἄλλων ἥθοποιῶν οἱ ὅποιοι, διὰ τὸ ὅμοιόμορφον ἥναγκάζοντο καὶ αὐτοὶ τότε νὰ φουστανελλοφορῶσι¹.

Αἱ παραστάσεις ἥρχιζον συνήθως τὴν ὅγδόνην ἐσπερινὴν ὥραν, πάντοτε δὲ κατὰ τὰ διαλειμματα αὐτῶν ἔπαιζεν ἡ μουσικὴ τῆς φρουρᾶς. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ θεατρικὰ ἐνδύματα, τὰ ὅποια τόσον ἐσπάνιζον κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, ἥρχισαν νὰ φιγοντράζουν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καθόσον τοιαῦτα, λείψανα χρεωκοπησάντων Ἰταλικῶν θιάσων, ἐνοικίαζεν ἥδη ἀγτὶ εὐτελοῦς τιμῆς μοδίστα τις ἔχουσα τὸ κατάστημά της παρὰ τὸ νῦν ζαχαροπλαστεῖον Παυλίδου.

Ο σκηνικὸς διάκοσμος, χάρις εἰς τὰς φροντίδας τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ θεάτρου διὰ τὸ Ἰταλικὸν μελόδραμα διὰ τὸ ὅποιον οὐδεμιᾶς ἐφείδετο δαπάνης, ἥτο λίαν εὐπρόσωπος, καθόσον ὁ ἑλληνικὸς θύσιος ἔκαμε χρῆσιν τῶν διὰ τὰ μελοδράματα σκηνογραφιῶν.

Ἡ ἀπαγγελία τῶν ἥθοποιῶν ἐξηκολούθησεν καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην νὰ εἴναι εἰς

¹ Ἡ παρὰ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἀντιγραφή, τρόπον τινά, τῆς πρωτογενοῦς καταστάσεως τῶν ξένων θεάτρων, περὶ ἣς κατ’ ἐπανάληψιν ἀλλαχοῦ ἔκαμα λόγον, φάνεται καὶ ἐν τῇ ἐφίππῳ ταύτῃ πομπῇ ἡ τις δὲν εἶναι ἀλλο το παρὰ μίμησις τῆς καλουμένης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μυστηρίων ἐν Γαλλίᾳ «monstre» : «qui se faisait quelques jours avant la première représentation, et où tous les acteurs paraissaient, à pied ou à cheval, dans leur costume de théâtre». (Histoire universelle du théâtre, par A. Royer, tom. I. p. 225). — Μεταγενέστερον, αἱ παραστάσεις ἥγγελλοντο, ἀλλοτε μὲν διὰ τυμπανοχρουσίας (Soler, «La maison des jeux», tom. I, σελ. 408), ἀλλοτε δὲ διὰ τοῦ Ἀρλεκίνου, συνοδευομένου ὑπὸ τυμπανιστοῦ («La comédie des comédiens», poème de nouvelle invention par monsieur de Scudéry, πρόλογος καὶ πρᾶξις I, σκηνὴ I' καὶ II). — Ἐν Γερμανίᾳ ἐπίσης, ὁ ἥθοποιος ὁ ὑποδύμενος τοὺς κωμικούς ωόλους περιήρχετο τὰς ὅδους ἐφιππος καὶ ἀνήγγελλε τὴν παράστασιν τῆς ἐσπέρας. («Le théâtre en Allemagne», par Brüning, Paris, σελ. 166). — Τ’ αὐτὰ ἐγίνοντο καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἰσπανίας («El viage entretenido de Agustín de Rojas»).

ἄκρον στομφώδης, τὸ δὲ δραματολόγιον τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἐπλουτίσθη καὶ διὰ νέων ἔργων, καθόσον ἐκτὸς τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἐδόθησαν διὰ «πρώτην φορὰν» καὶ τὰ ἔξης: «Ο κύριος Πουρσονιακός» τοῦ Μολιέρου, «ὁ Σγαναρέλλος» τοῦ αὐτοῦ, «ὁ Πύργος τοῦ Νέλ» τοῦ Δούμα πατρός, «ἡ ἐλευθέρωσις τῶν Ἀθηνῶν, ἡ δημήτριος Λέκας» τοῦ Γιαννοπούλου, ὁ «Μάρκος Μπότσαρης» τοῦ Ἀλκαίου, «ὁ Αγνωστος» τοῦ Σούτσου καὶ «ἡ Λουκρητία Κολλατίνου» τοῦ Καπέλλα.

Τὸν Πουρσονιακὸν ὑπεκρίθη τότε τὸ πρῶτον δι Μπύλερ¹, κατὰ μετάφρασιν γαλλομαθοῦς τίνος κυρίου, λίαν μετριοφόρως κρυπτομένου ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Π. Ο., μετάφρασιν ὅμως ἐπιδιορθωθεῖσαν ἐν μέρει κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ τότε θιάσου, ὑστεροῦντος εἰς ἀριθμὸν γυναικείων προσώπων. Ἐκτὸτε δι Πουρσονιακός, Κύριος οἶδε, τίνων ἀμαρτιῶν ἔνεκα, ἥλλαξε πολλάκις δινόματα, μεταβαπτισθεὶς εἰς Σκαμπαρδόνιην, Σκαμπαρδόνιον καὶ τέλος εἰς Ἀγαθόπουλον Σηροχωρίτην, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ὅμοιάζῃ καὶ πρὸς τὸ κείμενον τοῦ δυστυχοῦ Μολιέρου. Ἡ ιστορία τῶν ἀλλεπαλλήλων αὐτῶν μεταμορφώσεων τοῦ πολυπαθοῦς γάλλου ἥρωος ἔχει ὁδές ἔξης:

Ως ἐλέχθη ἀνωτέρω, διπότε τὰ ἀρχικά τοῦ δινόματός του στοιχεῖα Π. Ο. κρυπτόμενος γαλλομαθής κύριος, μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικήν τὸν «Monsieur de Pourceauugpac» διατηρήσας πιστῶς τὸ γαλλικὸν κείμενον μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ δινόματος τοῦ ἥρωος διπέρ ἐξελλήνισεν εἰς «Κύριον «Πουρσονιακόν»². Ἀλλ’ εἴτε διότι τὸ λεκτικὸν τῆς μεταφράσεως τοῦ Π. Ο. δὲν ἐκρίθη καταλληλον διὰ τὴν ἑλληνικὴν σκηνήν, εἴτε διότι πιστὴ ὡς ἥτο ἡ μετάφρασης, δὲν ἥτο δυνατὸν ν’ ἀναβιβασθῇ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, ἥτις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δὲν ἥριθμει εἰς τὸ προσωπικὸν αὐτῆς παρὰ δύο μόνον γυναικας, ἥ δὲ κωμῳδία τοῦ Μολιέρου περιείχε τέσσαρα γυ-

¹ Υποκρινόμενος τὸν Πουρσονιακὸν ἐσπέραν τινὰ τοῦ 1850 δι Μπύλερ, καὶ ἀντιληφθεὶς ὅτι ἀπὸ τίνος θεοφορίου παρηκαλούνθη τὴν παράστασιν δι τότε ὑπουργὸς Χριστίδης εἰς δι φεύγεις τὰς ἐπανειλημμένας καταδιώξεις του, ἐσφράγισθη νὰ τὸν πειράξῃ ὡς ἔξης :

Kαδ’ ἦν στιγμὴν καταδιώκεται ὁ Πουρσονιακός ὑπὸ τῶν ἀγνιοπαθῶν καὶ τυγχάνει τῆς προστασίας τοῦ Τερτίπη, διτὶς τοὺς ἐπιτλήτει τέχνη :

— Τί πειράξετε, βρέ, τὸν ἀνθρώπον; Μήπως δὲν είναι κωμῳδίας σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους;

— Αὐτὶ νὰ προσθέσῃ δι Μπύλερ, ὡς φέρεται ἐν τῷ κείμενῳ :

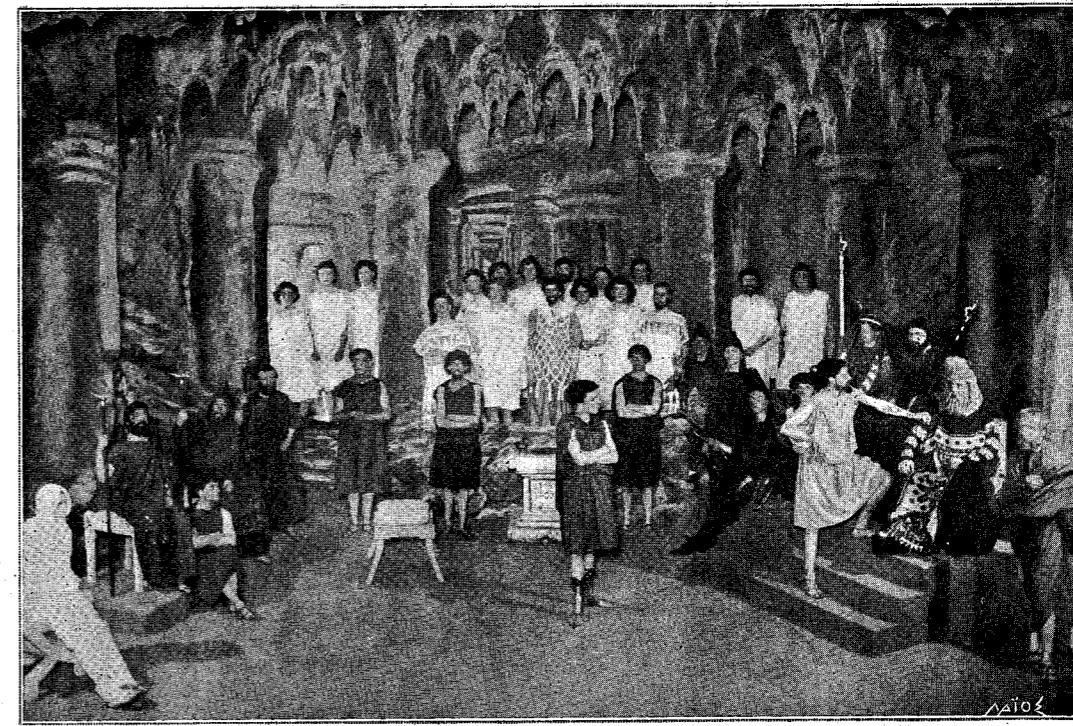
— Τί είμαι, βρέ, καμπούρης ἡ κουλός;

Στραφεῖς πρὸς τὸ θεωρεῖον τοῦ Χριστίδου εἶπε :

— Τί είμαι, βρέ, καμπούρης ἡ κουλός καὶ μὲ τέπειράστε μὲ τὰ λεμόνια;

‘Ολιγας ἡμέρας μετὰ τὴν παράστασιν ταύτην, δι Μπύλερ διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Χριστίδου βοηθὸς εἰς τὸ Τελωνεῖον Πατρῶν καὶ ἐκτὸτε ἀπεχράρησε τοῦ θεάτρου.

— Τῆς αὐτῆς κωμῳδίας ὑπάρχει καὶ ἀρχαιοτέρα μετάφρασις ὑπὸ τὸν τίτλον : «ὁ κύριος Γουρδουνάκης» !



Νεκρὸς Μίνως Αλακός Ραδάμανθυς

Διόνυσος

Ιερεσεφόνη Ηλούτων
Εδραπίδης, Αλεχύλος, Σοφοκλῆς

ΟΙ «ΒΑΤΡΑΧΟΙ», ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΣΙΣ ΤΟ ΝΕΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΗΣ ΟΕΦΟΡΔΗΣ

ναικεῖα πρόσωπα, δι Κούγκουλης, διτὶς μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1850 ἀποχώρησιν τοῦ Μπύλερ ἀνέλαβε αὐτὸς νὰ ὑποδύνεται τὸ πρόσωπον τοῦ Πουρσονιακοῦ, ἀπεφάσισε νὰ «παραφράσῃ καὶ διασκευάσῃ» διὰ τὴν ἑλληνικὴν σκηνήν... τὴν μετάφρασιν τοῦ Π. Ο.

Ἡ μεταρρυθμιστικὴ ἐργασία τοῦ Κούγκουλη ἥρξατο διὰ τῆς μεταλλαγῆς τοῦ τίτλου τῆς κωμῳδίας ἐπὶ τὸ ἀστειότερον, ἀνεῦ δὲ πολλῶν διατυπώσεων δι κύριος Πουρσονιακὸς μετεβαπτίσθη εἰς «Σκαμπαρδόνιον»! Δι’ ἄλλης ἐπίστης συνοπτικῆς διαδικασίας, ἡ Lucette τῆς κωμῳδίας τοῦ Μολιέρου, ἡ ὑποκριτομένη τὴν πενθερὴν τοῦ Pourceauugpac, ἥλλαξε γένος καὶ πομπελέης δὲ καὶ ἐσκεμμένως, ἀπεφάσισε καὶ ἔξηπτέλισε τὸν πολυπαθῆ τοῦ Μολιέρου ἥρωα, διὸ ἐκάθισεν ἐπὶ γαϊδάρον κατὰ τὸ τέλος τῆς κωμῳδίας τοῦ Μολιέρου, ἡ προσθήμησεν ἐν τῇ ἀγαθότερῃ του, νὰ προσθέσῃ καὶ αὐτὸς ἐν προμελήσων τοῦ Εργού τοῦ Μολιέρου. Καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὰν τύψιν συνειδήσεως, ἐκ προμελήσης δὲ καὶ ἐσκεμμένως, ἀπεφάσισε καὶ ἔξηπτέλισε τὸν πολυπαθῆ τοῦ Μολιέρου ἥρωα, διὸ ἐκάθισεν ἐπὶ γαϊδάρον κατὰ τὸ τέλος τῆς κωμῳδίας τοῦ Μολιέρου, καὶ κατ’ ἀνάγκην παρεμόρφωσε!

Τοιουτοτρόπως, μεταξὺ τῶν προσώπων τὰ διποτὰ δι Μολιέρος ἐθεωρήσει κατάλληλα πρὸς διεξαγωγὴν τῆς κωμῳδίας του, δι ἑλλην διασκευαστῆς, μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ γένους τινῶν ἐξ αὐτῶν, προσέθεσε καὶ ἔνα γαϊδάρον πρόδημον τοῦ Εργού τοῦ Μολιέρου!

Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ γένους τῶν προσώπων ἡνάγκασε τὸν Κούγκουλην ν’ ἀλλάξῃ καὶ σκηνάς τινας τῆς κωμῳδίας, αἵτινες ὡς ἔχουν ἐν τῇ ἑλληνικῇ «διασκευῇ» διμοιάζουν τόσον μὲ τὰς τοῦ πρωτοτύπους, δισον καὶ δι κωμικὸς μονόλογος τοῦ Σωσίου ἐν τῷ Αμφιτρύωνι μὲ τὸν μονόλογον τοῦ Σωσίου ἐν τῷ Αμλετ ἐν τῇ τρίτῃ πρᾶξῃ τῆς διμωνύμου τραγῳδίας!

Οὕτω πως μεταμορφωμένος καὶ κυριολεκτικῶς ἀλλαξιοπιστήσας δι κύριος δὲ Πουρσονιακὸς ἐπαίζετο ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐκδοθεὶς ἄμα ἐν «Ἐδμουσιτόλει τὸ 1865 ὑπὸ τοῦ I. N. Κούγκουλη, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ «Ἐθνονοῦς».

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς]

NIK. I. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΜΟΥ

"Αν καὶ δὲν πιστεύω πῶς θὰ τὰ τινάξω,
ἀν καὶ μὲς στὸ σφρῆγος εἶμαι τῆς ζωῆς μου,
διαθήκην ὅμως θέλω νὰ συντάξω
γιὰ νὰ μὴ μὲ τύπτῃ κι' ἡ συνείδησίς μου.

Ποιὸς γνωρίζει τάχα τί τοῦ ξημερόνει!...
ἐνῷ πᾶς στὸ δρόμο ξένοιαστος—τί φρίκη!
μὲ τώτομοπήλ του κάποιος σὲ πλακόνει
κι' ἔτσι ξεμπερδεύεις δίχως διαθήκη.

"Υμνους στὴ θανή μου πένα νὰ μὴ γράψῃ,
μήτε δάκρυ θέλω νὰ χυθῇ κανένα,
μήτ' ἐκεῖνος θέλω νὰ μὲ πικροκλάψῃ,
ποῦ θαρρεῖ πῶς ψῆφο θάχη κι' ἀπὸ μένα.

Κανεὶς φίλος λόγο νὰ μὴ μ' ἀπαγγείλῃ,
κι' ὅν στὸν νοῦ του τέτοιο ξαφνικὸ περάσῃ
νὰ τὸν σακατέψουν στῆς σβερκιαῖς οἱ φίλοι
κι' εἴδε τὴν μιλιά του στὴ στιγμή να χάσῃ.

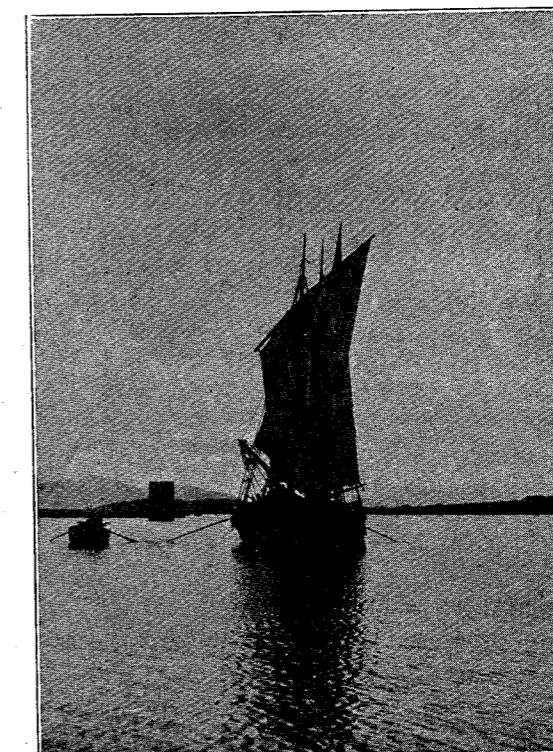
"Ολοι μ' ὁργανέτα καὶ μ' εὐθύμους λύρας
νὰ μοῦ λὲν τραγούδια τῆς εὐθύμου χήρας.
Στέφανα δὲν θέλω καὶ γιὰ μὲ τὸν βλάκα
ὅπως στὰς κηδείας τὰς κοινὰς νὰ πάρουν,
μὰ στοῦ μγήματός μου νᾶλθουνε τὴν πλάκα
φιφτυτοῦ καμπόσοι καὶ νὰ πατινάρουν.

Καὶ τάκινητά μου καὶ τὰ κινητὰ
στὴν καλὴ πατρίδα δωρεὰν τὰ δίνω,
δχι γιά να κάμη Στόλους καὶ μ' αὐτὰ,
μὰ γιὰ ν' ἀγοράσῃ κάμποσο κινῦνο.

Τοῦτο τὸ κεφάλι τὸ ποιητικὸ
στοὺς κρανιοσκόπους μποναμᾶς ἀς μένη,
νὰ τὸ ψάχνουν μέσα κι' ἔξω μὲ φακὸ
γιὰ νὰ βροῦν τὴν βίδα, ποῦναι χαλασμένη.

Κι' ὅν ποτὲ θελήσουν καὶ σ' ἐμὲ—ποιὸς ξέρει—
προτομή νὰ κάνουν ἔτσι γιὰ τιμή μου,
νᾶβγουν κι' ἡ κυρίαις μὲ κουτιὰ στὸ χέρι
νὰ ξητοῦν ἐράνους γιὰ τὴν προτομή μου.

Γ. ΣΟΥΡΗΣ



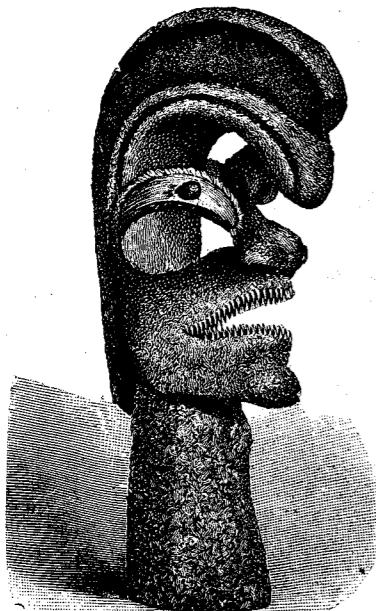
ΑΠΟ ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ—ΦΩΤ ΑΜΒΡ ΒΛΑΣΤΟΥ

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ ΤΩΝ ΑΓΡΙΩΝ

Είναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τῆς μορφῆς τοῦ ἀνθρώπου τὸ δυσκολότερον πρᾶγμα εἶναι ν' ἀποδώσῃ τις καλῶς τὴν φυσιογνωμίαν. Ὁ Duchenne ἀνέλυσε καὶ ἀναπαρέστησε κατὰ βούλησιν τὰς συνθετωτέρας ἐκφράσεις τοῦ αἰσθήματος καὶ καθορίσας ταῦτας διὰ τῆς φωτογραφίας προσέφερεν εἰς τὴν τέχνην πολύτιμα στοιχεῖα.

"Ἄλλοτε ὁ καλλιτέχνης δὲν εἶχε τὴν πηγὴν τῶν φωτογραφιῶν δοκούμεντων· ἔπειτε νὰ προσέχῃ εἰς τὴν μνήμην του ὅπως ἀναπαριστᾷ διὰ τοῦ χρωστῆρος ἢ τῆς σμίλης τὰς λεπτοτέρας ἐκφράσεις τῶν κινήσεων.

Τοιουτορόπως δὲν εἶναι παράδοξον ὅτι ἡ τέχνη τῶν πρώτων τεχνιτῶν (primitifs) παρήχθη γενικῶς ἀπὸ μορφὰς ἡρέμους, ἀνεῦ ἐκφράσεως, θὰ ἔλεγον τρόπον τινὰ ἀτόνους. Τοιοῦτος εἶναι ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς ἐλληνικῆς τέχνης κατὰ τὴν



1. — Θεὸς τοῦ πολέμου φορῶν κράνος μὲν ἐκφράσειν ἡρέμου ἀγριότητος.

ἔξελιξιν της, τῆς βυζαντινῆς, καὶ τῆς περιόδου ἥτις προηγήθη τῆς Ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως.

Ἄλλὰ ἡ λαϊκὴ τέχνη ἀκατέργαστος καὶ χονδροειδῆς, δὲν εἶχε τοὺς ἰδίους λόγους νὰ φαίνεται ἐπιφυλακτική. Δὲν ἀνεξήτει ν' ἀντιγράψῃ ἀκριβῶς τὴν φυσιογνωμίαν ἀλλ᾽ ἀπλῶς μερικοὺς χαρακτῆρας μὲ σχῆματα ὅπου νὰ τὴν ὑπενθύμισουν.

Γνωρίζομεν δλας τὰς λαϊκὰς μορφὰς τοῦ Φα-

σουλῆ. Ποσάκις, ὅταν ἥμεθα παιδιά δὲν ἐσχεδιάσαμεν εἰς τὰ τετράδιά μας τὸν γελῶντα, μὲ τὸ ἄνοιγμα τῶν χειλέων καὶ τὸ δυνατὸν τράβηγμα τῶν ἀκρων τῶν φυδιῶν τὸν γκρινιάρην μὲ τὸ κατέβασμα τῶν ἀκρων τοῦ στόματος καὶ τῶν φυδιῶν, καὶ τὸν ἀδιάφορον διὰ τῶν δριζοτίων γραμμῶν.

"Ολα τὰ ἔγχειρίδια τὰ δοποῖα ἀσχολοῦνται περὶ τῆς φυσιογνωμίας, ἀποδίδουν εἰς τὸν Hubert de Luperiville τὴν τιμὴν τῆς ἀνακαλύψεως τῶν σχημάτων τούτων τὸ 1827. Ἀναμφίβολως αὐτὸς ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ τὰ καθορίσῃ καὶ νὰ τὰ ἀναπαραστήσῃ εἰς ἓνα σχῆμα δογματικόν, ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὐτὴ τῶν σχημάτων τούτων ἀνέρχεται εἰς τὴν γένεσιν τῆς τέχνης. Ὁ πρῶτος ἀνθρώπως ποὺ ἥθελησε ν' ἀναπαραστήσῃ τὰς συγκινήσεις τῶν ἀνθρώπων, τὰς

"Ἀρκεῖ ὅπως ἐπισκεφθῇ τις οἰονδήποτε μουσεῖον ἐθνογραφικὸν διὰ ν' ἀνεύρῃ εἰς τὴν τέχνην τῶν ἀγρίων τὰ σχῆματα τὰ δοποῖα ἐκφράζουν τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύτην. Δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὴν τέχνην τῶν Νεοκαληδονίων τὰς ἐκφράσεις ταῦτας, τῶν δοπίων αἱ εἰδεχθεῖς προσωπίδες παρουσιάζουν στόμα τοξειδές μὲ χάσματα βαθέα. Ἔπισης εἰς τὴν τέχνην τῶν Νεοερυθρίων, τῶν δοπίων τὰ διπεριμεγέθη κύμβαλα εἶναι χονδροειδῶς στολισμένα εἰς πρόσωπον ἀνθρώπινον μὲ πλατὺ στόμα τὸ δοποῖον γελᾶ ελλικρινῶς. Καθὼς καὶ εἰς τὴν τέχνην τῆς Νέας Γουϊνέας ἔνθα μικρὰ ἀγαλμάτια ἐνθυμιάζουν τὸν ἡμέτερον Φασουλῆν. (Ἔδε British museum).

"Ἡ τέχνη τῶν ἀγρίων δίδει ὀσαύτως ἐκφράσεις συγκινήσεων κατὰ συνθήκην. Ὁ πολεμιστὴς Νεοζηλανδὸς βγάζει τὴν γλῶσσαν του διὰ νὰ ἐκφράσῃ εἰς τὸν ἔχθρον τὴν ἀδίαν του καὶ τὴν πειριφόρησίν του. Τὰ πλέον ἀξεστα σχέδιά των ἡμιποδοῦν νὰ παραλείψουν χαρακτηριστικὰ ἐνδιαφέροντα, ἀλλ' οὐδέποτε λησμονοῦν ἐκείνην τὴν γλῶσσαν ἢ δοποία ἐξέρχεται τοῦ στόματος προκλητικῶς.

"Αἱ ὠραιότεραι ἐκφράσεις τῆς φυσιογνωμίας διφεύλονται εἰς τὴν τέχνην τῶν ἀγρίων τῶν Σανδονικίων νήσων τῆς Ωκεανίας. Αἱ μορφαὶ τὰς δοπίας ἀνατυπώνομεν εἶναι θεοὶ τοῦ πολέμου.

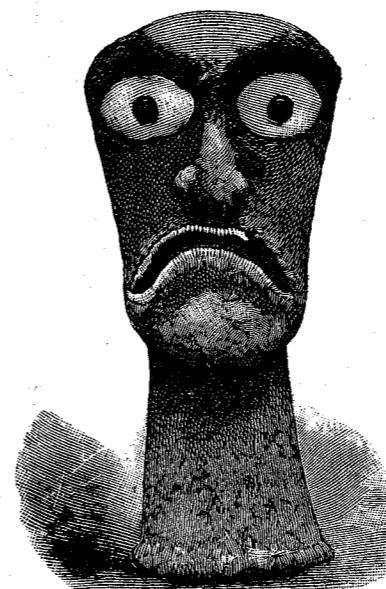
"Αἱ κεφαλαὶ αὐταὶ, σκαμμέναι ἐσωτερικῶς, ἐφέροντο ἐπὶ τινος δάβδου, ἢ δὲ παρουσίᾳ των εἰς τὰς μάχας ἐξησφάλιζε τὴν νίκην.

"Ολόκληρος λατρεία ἦτο καθιερωμένη πρὸς τιμὴν των, καὶ ἐμυσίαζον ἐκατοντάδας μυιάτων εἰς τὰς ἀγρίας αὐτὰς θεότητας. Σήμερον ἐν τούτοις οἱ Σανδονικοὶ εἶναι τόσον πολιτισμένοι καὶ ἐκχριστιανισμένοι, ὥστε ἔχουν καθ-

ολοκληρίαν λησμονήσει τὰ ἔθιμα ταῦτα καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ἀναγνωρίσουν.

Γνωρίζομεν τούλαχιστον μετὰ πόσης φροντίδος καὶ ποίας ἀτελειώτου τέλγης ἡσαν κατασκευασμένοι οἱ θεοὶ αὐτοί. Τὸ ξόανον ἔγινετο ἀπὸ λυγαριά, τὸ περιεπύλισσον μὲ εἰδος τι φυτικοῦ σχοινίου ἐπὶ τοῦ δοποίου προσέδενον κόκκινα πτερὰ τὸν Βίβι, προσέθετον δὲ καὶ πτερά τινα κίτρινα καὶ μαῦρα τοῦ Ὄδα διὰ νὰ τονίσουν τὰ χαρακτηριστικά.

Τὰ πτηνὰ ταῦτα ἡσαν πολὺ σπάνια, ἔπειτε



2. — Θεὸς τοῦ πολέμου τοῦ δοποίου τὸ στόμα ἐκφράζει θλῖψιν

δίκην θεῶν τῆς Ἑλλάδος συνώδευον τοὺς λαούς των εἰς τὰς μάχας, ἔφερον σχεδὸν δλαι ἐκφραστικὰς φυσιογνωμίας. Μόνον ὁ πρῶτος τὸν δοποῖον παρουσιάζομεν εἰς τὸν ἀναγνώστας μας εἶναι ἡρέμου ἀγριότητος. Ὁ δοφθαλμός του εἶναι δριζόντιος, τὸ ἀνοικτό του στόμα δεικνύει δόδοντας ἔξεις, δπως περιγράφεται εἰς τὰ ταξείδια τοῦ «Κούκ», (Σχ. 1).

Ο ἔπομενος φυλαττόμενος εἰς τὸ British Museum τοῦ Λονδίνου, σχηματίζει ἀντίθεσιν. Τὸ στόμα του κλίνον τοξειδές, ἐκφράζει τὴν θλῖψιν. Παμμένιστα μάτια ἔξογωμένα χρησιμεύονταν νὰ ἐκφοβίζουν τὸν ἔχθρον. (Σχ. 2).

Ἐνας ἄλλος ἔχει ὑφος τρομακτικόν. Αἱ μέγισται κόραι τῶν δοφθαλμῶν του εἶναι περισσότερον ἀξιοπαρατήρητοι δλων τῶν ἄλλων. Ἡδη οἱ φυσιολόγοι γνωρίζουν ὅτι ὁ φόβος εὐρύνει τὰς κόρας.

Ο τελευταῖος τέλος εἶναι Φασουλῆς ποὺ γελᾶ, ἀλλὰ τὸ γέλιο του εἶναι γέλιο ἀγριο καὶ αἰματῶδες, δπως ἐπικάθεται μετὰ τὴν καταστροφὴν



3. — Θεὸς τοῦ πολέμου τοῦ δοποίου τὸ στόμα καὶ τὰ μάτια δείχνουν τὸν τρόμον

τῶν ἔχθρῶν, εἰς τὰ σχῆματα τὰ δοποῖα ἐρμηνεύομεν ἀντιτέρω. Ἡ ἄκρα τῶν χειλέων εἶναι δυνατὰ τραβηγμένη, τὰ μάτια καὶ τὰ φρύδια εἶναι πολὺ λοξά πρὸς τὰ κάτω καὶ μέσα, (Σχ. 3) εἶναι δὲ ἐκτεθειμένον εἰς τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον.

Αἱ θεότητες αὐταὶ ἀποτελοῦν πρωτότυπα εἰδή της τέχνης τῶν ἀγρίων καὶ μᾶς παρέχουν ἀξιόλογα ἐφόδια δπως δυνηθῶμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα.

[Κατὰ τὸ Γαλλικὸν τοῦ Felix Regnault]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 17ΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΑΓΡΙΠΠΑ

Πολιτική Σελίς, σ. 28, 92, 126, 202, 299, 332.

ΑΔ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

Εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ Μυστρᾶ, σ. 131.

Τὸ νέον βιβλίον τοῦ Κρουμβάχερ, σ. 286.

Λ. ΑΝΔΡΕΪΦ

Η Σιωπή, σ. 291, 315.

Α. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η σημασία τῶν γραπτῶν στηλῶν Παγασῶν, σ. 320.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΓΕΡΗ

Μεσοήρα, σ. 250.

ΝΙΚΟΥ Α. ΒΕΗ

Η φήμη τοῦ αὐτοκρ. Ιωάννου τοῦ Παλαιολόγου, σ. 185.

ΛΑΖΑΡΟΥ ΒΕΛΕΔΗ

Οἱ ἀμαραῖκοι πάπινοι τῆς Αἴγυπτου, σ. 61.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ

Απὸ τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ, σ. 340.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΗ

Τὸ ἐνύπτιον τοῦ γομοδιδισκάλου, σ. 181.

Δ. ΒΙΚΕΔΑ

Η ζωὴ μου, σ. 255.

ΕΓΝΑΤ ΒΙΡΛΙΓΚ

Αἱ φύλαι τοῦ Γκαίτε, σ. 118, 189, 232, 261, 295.

ΒΟΡΕΙΟΥ

Αδαλβέρτος Βόϊζεν, σ. 229.

Ἐρμ. Φερδ. Χτίζει, σ. 319.

ΔΗΜ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ

Παραδόλαμα, σ. 6.

ΔΗΜ. ΓΛΗΝΟΥ

Ροδόλφος Οὐκεν, σ. 273, 324.

ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

Τὸ μαῦρο ψωμί, σ. 198.

Δημοτικὸν τῆς Ρόδου, σ. 305.

ΧΡ. Δ.

Θεατρικὴ ζωὴ τῶν Παρισίων, σ. 60.

ΑΡΜΑΝΔΟΥ ΔΑΓΥΟ

Η λίμνη τῶν δακρύων, σ. 88.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

Γάτες, σ. 179.

Απὸ τὸν ρυθμοὺς τοῦ ὀνείρου καὶ τοῦ θανάτου, σ. 343.

ΚΑΡΟΛΟΥ ΔΗΛΑ μετάφρ. Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗ

Διγενῆς Ἀκράτας, σ. 97.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ ΔΑ ΒΙΝΤΣΙ

Σκέψεις, σ. 81.

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΒΣΚΥ

Λευκὲς Νύχτες, σ. 343.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ μετάφρ. Α. ΦΩΤΙΑΔΗ

Ιφιγένεια ἐν Αἴλιδι, σ. 138.

ΕΜΕΡΣΟΝ μετάφρ. Θ. Χ. ΦΛΩΡΑ

Χαρακτήρ, σ. 223, 257.

ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ

Ἐλληνες καὶ Νεότουροι, σ. 79.

Ἡ Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς, σ. 121.

Ἀγγελιὴ Παναγιωτάου, σ. 125.

Τὰ βιβλία : Ἀγωγὴ τοῦ Πολίτου, σ. 124.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια, σ. 153.

ΑΓ. ΘΕΡΟΥ

Ματιάτικα Μυρολόγια, σ. 13.

ΑΥΡΑΣ ΘΕΡΟΥ

Ἐδγαρ Ἄλλαν Πόου, σ. 278.

ΣΠ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ πρόβλημα τῆς οἰκίας, σ. 42.

Ἀντάντιος Καλαμογδάρης, σ. 162.

ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀριστοτέλης Ζάχος, σ. 75.

Ἡ φυσιογνωμία εἰς τὴν τέχνην τῶν ἀγρίων, σ. 358.

ΙΩΝΟΣ

Ο φόβος τοῦ αἵματος, σ. 161.

Ἡ Εριννὺς τοῦ Jules Bois, σ. 278.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

Ἀπομεινάρια, σ. 150, 184.

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗ

Ἡρωΐδες τοῦ Σαίκοπηρ, σ. 306.

ΘΑΛΗ ΚΟΥΤΟΥΠΗ

Ἡ σοσιαλιστικὴ κίνησις ἐν Ἑλλάδι, σ. 283.

ΜΙΧΑΗΛ ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗ

Τὸ Ναύπλιον κατὰ τὸν Βυζαντινὸν χρόνον, σ. 112.

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗ

Τὸ Νεοελλην. Θεάτρον ἀπὸ τὸν 1844-1854, σ. 312, 353.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

Ο ποιητὴς τῶν ρυθμῶν, τοῦ ὄνειρου καὶ τοῦ θανάτου σ. 177.

Δ. Κ. ΜΑΡΓΑΡΗ

Οἱ ἔχθροι τῶν βιβλίων, σ. 33, 84.

Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗ

Μικρὰ Τραγούδια, σ. 74.

Χρονία, σ. 146.

Μονοικαὶ φυσιογνωμίαι, σ. 235.

Φτωνερ, 294.

ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

Ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ ἀνθρώπου, σ. 155.

Σ' ἀναθυμᾶμαι, σ. 218.

ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ μετάφρ. ΣΙΜΟΥ ΜΕΝΑΡΔΟΥ

Εἰς φιάλην, σ. 138.

ΣΙΜΟΥ ΜΕΝΑΡΔΟΥ

Ἐναρπάτηρις, σ. 241.

ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Σύμος Μενάρδος, σ. 91.

Ἀλέκος Φωτιάδης, σ. 125.

Γ. Βρούτος, Ἐλλ. Καλλ. Εταιρία, σ. 235.

Θεόδωρος Σπάθης, σ. 267.

ΚΑΜΙΛ ΜΠΕΛΛΑΙΓΚ

Γκλόν, σ. 23.

Φ. Όμπέρ, σ. 56.

ΠΑΥΛΟΥ ΜΠΟΥΡΖΕ

Ο χαρακτήρ καὶ τὸ ἔργον τοῦ B. D'Aurevilly, σ. 193.

Α. ΜΠΡΙΣΣΟΝ

Κοκλὲν πρεσβύτερος, σ. 253.

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Τὸ Χελιδόνι, σ. 16, 50.

Ο φιλόσοφος, σ. 136.

Δόγοι καὶ ἀντίλογοι : 26, 58, 89, 123, 170, 234, 266, 297, 330, 360.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗ

Ανασκαφαὶ ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸ 1908, σ. 37, 82.

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Η Μελλοθάρατη, σ. 65.

Ο Αἴγυνος τοῦ Σύζηπεργ καὶ ἡ Δις Τζούλια, σ. 140.

Τὰ βιβλία :

Γλώσσα καὶ Ζωή, Ἰδέα, Προπόλαια, σ. 26.

Θέατρον :

Κόδομος καὶ ἡμίκοσμος, σ. 27. — Τὰ σημερὰ τὰ χρόνια κλλ., σ. 59.

ΔΑΝΤΕ ΓΑΒΡ. ΡΟΣΣΕΤΤΗ μετάφρ. Α. ΘΕΡΟΥ

Η ἐκλεκτή, σ. 153.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ

Η διερεύττα, σ. 27.

Τὸ ὄσμα εἰς τὸ Κρέετον, σ. 61.

Η «Νυχτερίδα», σ. 92.

Κρέετον Λόντερος, σ. 124.

Γ. Καραβίας, Κρέετον Αθηνῶν, σ. 173, 201, 267, 299.

Ἐργέστος Ρεγιέ, σ. 236.

Τόνιν Σοῦλτες, σ. 298.

Ἐδφρ. Δημητρακοπούλου, I. Χοῦδεκ, σ. 331.

ΣΑΝΤΣΟΥ

Δόγοι καὶ ἀντίλογοι : σ. 59, 91, 123, 171, 201, 234,

266, 230.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΗΜΙΡΙΩΤΗ

Νυχτιάτικο, σ. 74.

Τὸ Καραζίνι, σ. 108.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

Βελάσκες : Ο Πάλας Ἰννοκέντιος X, σ. 32.

Ν. Γύζη : Ρωπογραφία, σ. 141.

Στήν Πηγή, σ. 141.

Τὰ δραμά, σ. 143.

Πλαστικὰ εἰδώλια, σ. 144, 145, 287.

Αποκρῆταις τὰς Αθήνας, σ. 273.

Παπούς καὶ ἔγγονος, σ. 285.

Ν. ΣΚΩΤΙΔΗ

Η Β. Δ. "Ηπειρος καὶ ἡ Αλβανία, σ. 218.

Ἀπὸ Κερκύρας εἰς τὴν Β. Ηπειρον, σ. 347.

Γ. ΣΟΥΡΗ

Η Διαθήκη μου, σ. 356.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ

Τῆρος, σ. 1.

Η στρατογραφία ἐν Ἑλλάδι, σ. 46.

Τὸ τραγοῦδι τῶν μόλιν μου, σ. 107.

Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗ

Ἐρωτόκριτος, σ. 209.

ΔΗΜ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ

Ο κῆπος μου, σ. 277.

ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ

Ο αἰνυκός ἀρραβωνιαστικὸς τῆς Ανδρηλίας, σ. 264.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ

Θ. Θωμοπούλου: Φυσιογνωμίαι ἀπὸ τὴν πνευματικήν
μας ζωήρ, σ. 157, 159, 183, 221,
251, 281.

Θαλείας-Φλωρᾶς-Καραβία: Σκίτσα, σ. 148, 149, 151.
Σλίν Κάροντ: "Οσκαρ Οδάλδ, σ. 247.

Κήσολιν: Αδελφαί, σ. 344.

Κλίγκερ: Πηγή, σ. 345.

Μουρέλλουν: Παιδιά ζητάροι, σ. 241.

Ττυιανοῦ: Τὸ δηράριον, σ. 305.

Π. Τσιριγόντη: Σπουδαί, σ. 18, 19.

Δέλτας Χατζηνιώντον: Σκίτσα, σ. 4, 5, 6, 15.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Θ. Άρνινον: "Υπαγε εἰς Ἰστανίαν, σ. 25.

Μὲ τί παιζει, σ. 303.

Φρ. Αριστέως: Κάτω τὸ φῶς καὶ ζήτω ἡ ζάχαρη,
169.

Εστ. Λαζαρίδης: Αὐτογελοιογραφία, 2 εἰκόνες, σ. 178.

Σ. Λαζαρίδης: Αθηναῖοι, σ. 128.

Κ. Λαζαρίδης: Ποτοπόλη, σ. 49.

Κυρ. Λαζαρίδης: Αδριανοῦ, σ. 49.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

Στήλη τῶν Παγασῶν, σ. 1.

Προσχεδίασμα παραστάσεως, σ. 321.

Κάλυψις διὰ μελανῆς βαφῆς κλπ., σ. 321.

Δενκή λήκυνθος, σ. 322.

Προσωπογραφίαι ἐκ τοῦ Φαγιούμ, σ. 323.

Ο Παρθενών, σ. 352.

Τὰ προπύλαια, σ. 353.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

Η βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Καρολίνα, σ. 10.

Βαρδολομαῖος Περγμάμη, σ. 11.

Ικλούκ, σ. 23.

Νίκα Νικούς, σ. 28.

Φ. Ζιμπέρο, σ. 56.

Α. Ζάχος, σ. 75.

Η Σάρα Μπερνάρ νέα, 2 εἰκόνες, σ. 90.

Σίμος Μενάρδος, σ. 91.

Σέξη Εδοναρδ Δώ, σ. 94.

Β. Σαρδού, σ. 95.

Αλ. Φωτιάδης, σ. 125.

Τάφτ, σ. 127.

Ράττ, σ. 127.

Αντ. Καλαμογδάρης, σ. 163.

Μπετόβεν, 2 εἰκόνες, 167.

Α. Μανδουδῆς, σ. 175.

Αγγελική Παναγιωτάτου, σ. 175.

Ἐπ. Δεληγεώργης, σ. 177.

Αἱ φίλαι τὸν Γκαΐτε, σ. 190, 191, 262.

Α. Μαρσίκ, σ. 202.

Ἀδ. Βόϊζεν, 229.

Κοκλὲν - Συναρό, σ. 231.

Ἄνδρα Θεοδωροπούλου, σ. 236.

Σμαράγδα Γεννάδη, σ. 236.

Ἐργάστος Ρεγιέ, σ. 237.

Κοκλὲν προσβύτερος, σ. 253, 254.

Γκαΐτε, σ. 262.

Θεόδωρος Σπάθης, σ. 268.

Σπεράντσα Καλογεροπούλου, σ. 268.

Κατούλη Μαρτές, σ. 271.

Ροδόλφος Όψκεν, σ. 273.

Ἐδγαρ Πόον, σ. 278.

Ε. Φ. Χιρσ, σ. 319.

I. Χούδη, σ. 351.

Νίκα Φωκᾶ, σ. 332.

Ο Πατριάρχης Ιωακεὶμ Γ', σ. 337.

Δημ. Μπότσαρης 2 εἰκόνες, σ. 338.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ

Ἐνθηραὶ οἰκίαι, σ. 43, 44.

Βουλιαγμένη, σ. 51.

Πόρτα Παναγία, σ. 53.

Απὸ τὸν δρόμον τῶν Αθηνῶν, σ. 87.

Ἐπὶ τοῦ Ταῦγέτου, σ. 97.

Σπέτσαι, 2 εἰκόνες, σ. 105.

Παληοκαστρίτσα, σ. 113.

Η ἀκρόπολις τοῦ Αργονούς, σ. 117.

Καραβίας Μεφιστοφέλης, σ. 173.

Η φήμη Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, σ. 186.

Η φήμη Ιωάννου Παλαιολόγου, σ. 187.

Οἱ σεισμοὶ τῆς Ἰταλίας, σ. 194, 195.

Θεσσαλία, σ. 216, 217.

Αθῆναι, σ. 228.

Τὸ ποναράτετο Φίτσονε, σ. 294.

Ιερονασλήμ, 4 εἰκόνες, σ. 310, 311, 312.

Κέρκυρα, σ. 315.

Κηδεία χωρική, σ. 317.

Οἱ Βάτραχοι τοῦ Αριστοφάνους, σ. 355.

Λιμάνι τοῦ Πειραιῶς, σ. 357.

Θεοὶ τῶν ἄγριων, σ. 358, 359.